ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ

ਲੇਖਕ—ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ 'ਦਲਾਵਰੀ'

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :-

ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ.) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਫ਼ੋਨ : 0183-2584586, 2584713 ਫ਼ੈਕਸ : 0183-2584586

ਤਤਕਰਾ

ਕ੍ਰਮ ਅੰਕ	ਵਿਸ਼ਾ	ਪੰਨਾ

ਫ਼ਰਵਰੀ 2018 ਨੂੰ ਛਪੀ 10,000

ਕੁੱਲ ਛਪੀ 80,000

ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਦਾਨ ਉੱਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 80-ਜੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1961, ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਦੀ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

The donations made to Pingalwara are exempted from Income Tax under Section 80-G, of I.T. Act 1961.

ਮੁਫ਼ਤ ਭੇਟਾ

ਛਾਪਕ : ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈੱਸ,

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਬਿਲਡਿੰਗਜ (ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ) ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ : 0183-2584586, 2584713, ਫੈਕਸ: 0183-2584586
website: pingalwara.org E-mail: pingalwara57@gmail.com

ਭੂਮਿਕਾ

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਮਨੁੱਖ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ, ਦਰਿਆ, ਪਹਾੜ, ਸਮੁੰਦਰ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਕਿਸ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ; ਜਿਵੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਸਾਫ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ –

"ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ ॥
ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥" (ਅੰਗ ੩੭੮)

"ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥
ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥" (ਅੰਗ ੧੧੫੯)

ਤਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਕੁਝ ਅਵਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਹ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕੀਏ, ਉਹਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕੀਏ; ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਮੰਤਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਸਕੇ; ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਸਕੇ ; ਤਾਂ ਤੇ ਸਭ ਧਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਐਨਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਕ ਧਰਮ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਫਿਰ ਜੋ ਕੁਝ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿਊਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਦਲਾਵਰੀ' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੋ ਗਈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਜਦੋਂ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗੀ, ਬਹੁਤ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਉਮਾਹ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਉਸ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ; ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਆਨੰਦ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ

ਦੇ ਸਾਰੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਨੰਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਸਾਰੇ ਰਸ ਮਾਣਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੌੜੇ ਮਿੱਠੇ ਤਜਰਬੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨ ਡੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਸੱਚ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾ ਕੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਠੁੰਮ੍ਹਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕੁਝ ਲੇਖ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ 'ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਬਾਰੀਕ ਹੈ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬੜੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਹਨ। 'ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਬਾਰੀਕ ਭਾਗ ਦੂਜਾ' ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕਿਤਾਬਚਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿੱਤ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਸਾਰਾ ਹੈ। ਇਨਸਾਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਭਰਾ ਭਰਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ- ਖੋਰੀ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੋਂ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਖ਼ੂਨ ਖ਼ਰਾਬਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪਖੰਡੀ ਧਰਮ ਵੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜਗਰਾਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਧਨ ਦੇ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, Status ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਪਖੰਡੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਮਰਾਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਲੋੜ ਹੈ ਧਰਮ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ।

'ਦਲਾਵਰੀ' ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ —"ਧਰਮ ਤਾਂ ਰਹਿਮਤ ਹੈ, ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ, ਸੱਚ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਹੈ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਹੈ, ਨਿਰਭੈਤਾ ਹੈ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਹੈ।" ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ "ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਕੜ ਬਗੈਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਸਮਝਣਾ ਇਹ ਧਰਮ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਜਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਬਗੈਰ ਲੋਕ ਲਾਜ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ ਧਰਮ ਹੈ।" ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇੰਵ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੂਟੈ ॥
ਨਿਰਬਾਣ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੁ ਕਰਤੇ ਕਾ ਨਿਮਖ ਸਿਮਰਤ ਜਿਤੁ ਛੂਟੈ ॥੧॥
ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ ॥ ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ
ਕਾ ਸੋ ਗੁਰਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ ॥੧॥" (ਅੰਗ ੭੪੭)

"ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਬਹੁ ਕਰਹਿ ਅਚਾਰ ॥
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਅਹੰਕਾਰ ॥" (ਅੰਗ ੧੬੨)

ਧਰਮ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਪਾਲਦਾ ਹੈ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਰਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਮ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਬਾਕੀ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੀ ਜਾਓ, ਜਿਵੇਂ ਝੂਠ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੀ ਚੋਰੀ ਆਦਿ; ਪਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਫੋਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੀਝਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਪਸੰਦ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗ ੭੮੫ 'ਤੇ ਇਹ ਵਾਕ ਹੈ:

"ਵੇਸੀ ਸਹੁ ਨ ਪਾਈਐ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਸ ਰਹੀ ॥
ਨਾਨਕ ਤਿਨੀ ਸਹੁ ਪਾਇਆ ਜਿਨੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ ॥

ਦਲਾਵਰੀ ਜੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਦੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਣਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ, ਜੇ ਨਿੰਦਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਿਚ ਰਹੋ। ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇੰਵ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ:

"ਜੇ ਲੋਕੁ ਸਲਾਹੇ ਤਾ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ
ਜੇ ਨਿੰਦੈ ਤ ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ ॥" (ਅੰਗ ੭੫੭)

"ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗਿ ਵਾਸਾ
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ ॥" (ਅੰਗ ੧੨੬੩)

ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਦਲਾਵਰੀ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਭੇਦ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ

1. ਗ਼ਰੀਬ ਅਮੀਰ ਦਾ ਭੇਦ । 2. ਧਰਮ ਦੇ ਵੱਖਰੇਪਣ ਦਾ ਭੇਦ।

3. ਨਸਲ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ । 4. ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਦਾ ਭੇਦ ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ :

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥੧ ॥ਰਹਾਉ ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲਿ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥ ਅੰਗ ੧੨੯੯

ਜਨਮ ਦਿਨ, ਰੱਖੜੀ, ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵੇਲੇ, ਮਰਨ ਵੇਲੇ, ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਹੋ ਅਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਹੀ ਕਰੋ। ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਵਰਤੋ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬਾਹਰੋਂ ਨਿਰਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਉਂ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ–

"ਜੀਅਹੁ ਮੈਲੇ ਬਾਹਰਹੁ ਨਿਰਮਲ ॥

ਬਾਹਰਹੁ ਨਿਰਮਲ ਜੀਅਹੁ ਤ ਮੈਲੇ

ਤਿਨੀ ਜਨਮੁ ਜੂਐ ਹਾਰਿਆ॥

ਏਹ ਤਿਸਨਾ ਵਡਾ ਰੋਗੁ ਲਗਾ ਮਰਣੁ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰਿਆ ॥

ਵੇਦਾ ਮਹਿ ਨਾਮੁ ਉਤਮੁ ਸੋ ਸੁਣਹਿ ਨਾਹੀ

ਫਿਰਹਿ ਜਿਉ ਬੇਤਾਲਿਆ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨ ਸਚੁ ਤਜਿਆ

ਕੂੜੇ ਲਾਗੇ ਤਿਨੀ ਜਨਮੁ ਜੂਐ ਹਾਰਿਆ॥" **(ਅੰਗ ੯੧੯)**

ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਹਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੇਧਾਂ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ

ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੂੰ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨੱਥ ਪਾਉਣੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਣਾ, ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਦਇਆ ਦੀ ਰਾਸ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ'। ਸੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਠੀਕ ਫ਼ੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ —

ਗੁਰਸਿਖੀ ਬਾਰੀਕ ਹੈ ਸਿਲ ਚਟਣੁ ਫਿਕੀ।

ਤ੍ਰਿਖੀ ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਹੈ ਉਹੁ ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ। (ਵਾਰ ੯, ਪਉੜੀ ੨)

ਸੰਗਤ ਧੰਨ ਹੈ ਜੋ ਮਾਇਆ ਦੇ ਗੱਫੇ ਭੇਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਸਫਲ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ,
ਮੁੱਖ ਸੇਵਿਕਾ,
ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

-o-

ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

Sikhism (Reality) vs Materialism

(Appearance)

ਅਨਪੜ੍ਹ ਜਾਂ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਲਈ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕੇ । ਮਤਲਬ ਕਹਿਣ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ **"ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ਸੋ ਆਵੈ ਨ ਚੀਤ ॥ ਜੋ ਬੈਰਾਈ ਤਾ ਸਿਓ ਪ੍ਰੀਤਿ॥"** Sikhism (ਸਿੱਖੀ) ਸੰਗ ਸਹਾਈ ਦੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਂਦਾ ਹੈ, Materialism (ਪਖੰਡ) ਦੂਜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਜ਼ਾਹਰਾ ਜ਼ਹੂਰ ਨਕਸ਼ਾ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਛਲਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, "ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ" ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਧੰਨਤਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪੇ ਚੰਮੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਉਸ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਝੱਟਪੱਟ ਨਾਲ Warning (ਚੇਤਾਵਨੀ) ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ (ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛੂਹ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ warning ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਲੰਦਨ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪਰਤੱਖ ਹੁੰਦਾ (Warning) ਕਿ ਜੇ ਸਿੱਖ ਕੇਵਲ ਰਿਵਾਜਨ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਂਦਾ ਰਹੇ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਓਹੀ ਹਾਲ ਹੋਏਗਾ ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ Materialism (ਪਖੰਡ) ਪੂਜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲੰਦਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖੀ 'ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਰੱਖਣਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਬਣਾਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਅ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਸਭਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਵਰਗੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਣਾ। ਬੜੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਭਾ Little Brother (ਛੋਟੇ ਵੀਰ) ਨਾਲ ਪਰਿਚੈ ਕਰਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਬੁੱਢੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ । ਇਹ ਸੋਸਾਇਟੀ ਕੁਝ ਧਰਮੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਬਗੈਰ ਮਜ਼ਬ ਮਿਲਤ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫ਼ਰਕ ਤਫ਼ਰਕੇ ਦੇ ਹਰ ਬੁੱਢੇ ਮਰਦ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੁਝ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ Volunteers (ਸੇਵਾਦਾਰ)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੌਖੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ । ਆਫ਼ਰੀਨ ਹੈ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਤੇ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ (ਬੁੱਢੇ ਓਥੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ):-

੧. ਬੁੱਢੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਝਾੜੂ ਲਾਣਾ ।

੨. ਕੁਝ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਮੰਗਾਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਣਾ ।

੩. ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ-ਨੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਲਾਣਾ ।

(੪) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗੰਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ੈਦੀ ਕਰਾ ਦੇਣੀ ।

(੫) ਕਦੇ ਕਦੇ ਫੁੱਲ, ਹੋਰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਜਾਂ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਭੇਜਣਾ ।

(੬) ਐਨਕਾਂ ਠੀਕ ਕਰਵਾ ਦੇਣਾ ।

(੭) Heating (ਨਿੱਘ) ਦਾ ਚੰਗਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਦੀ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

(੮) TV (ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ)ਲੈ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਠੀਕ ਕਰਵਾ ਦੇਣਾ ।

(੯) ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੁੱਢਿਆਂ ਦੇ Group (ਟੋਲੇ) ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ।

(੧੦) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ Birthday (ਜਨਮ ਦਿਵਸ) 'ਤੇ Present (ਸੁਗਾਤ) ਭੇਜਣਾ ਜਾਂ Restaurant (ਹੋਟਲ) ਜਾਂ ਸਿਨੇਮੇ ਲੈ ਜਾਣਾ ।

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਉਹਨਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਏ ; ਪਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ "ਪਿਆਰਿਓ ਧੰਨ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਧੰਨ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਮਿਹਨਤਾਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਢਿਆਂ 'ਤੇ । ਮੈਂ ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਸੁਭਾਗ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਹੈ ਐਸੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਿਕੰਮਾ ਹਾਂ । ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ੋ ਤਾਂ ਆਪ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ ।"

ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਆਪ ਵੀ ਇਕ Little Brother (ਨਿੱਕੇ ਭਰਾ) ਹੋ । ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਦੋ ਘਰ ਦੱਸ ਦਿਆਂਗੇ, ਆਪ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੋ । ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਚਮਕਿਆ, ਉਸ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇਪਾਤਿਸ਼ਾਹ, ਰਹਿਮਤ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈਂ, ਤੂਠਾ ਹੈਂ, ਆਕੜ ਤੋਂ ਬਚਾਈਂ.

ਮਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਈਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਆਪੇ ਲਈਂ, ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਸੇਵਾ ਕੀ ਜਾਣਾ, ਨਾਲੇ ਤੇਰੇ ਬਗੈਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ।

ਜਿਹੜੇ ਸਭਾ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਸ਼ਰੀਫ ਸਦ ਪੁਰਸ਼—ਤੇ ਪੱਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਦਰੀ ਸਨ ਪਰ ਆਮ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ, ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ Reflection (ਪ੍ਰਭਾਵ) ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਆਪ ਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹੋ ਪਰ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਚਾਅ ਕਿਉਂ ਹੈ ਸੇਵਾ ਦਾ । ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲਈਆਂ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੋ ਅੱਥਰੂ ਵੀ ਕੇਰੇ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਮੇਰਾ "ਜੀਵਨ" ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰੀਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਅਸੂਲ ਦੱਸੇ ਤੇ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅੱਠ ਪਹਿਰ ਨਾਮ ਦੇ ਪੂਰਨ ਪੈਗ਼ਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ Sikhism is Based on Service and Sacrifice (ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਪਰ ਹੈ) । ਪਾਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋਇਆ । ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਕਿਹਾ ਬਿਲਕੁੱਲ, ਪਰ ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ। ਪਾਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕਿਹਾ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ Materialism (ਪਖੰਡ) ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਕੰਮ ਸਿਖਾਉਗੇ ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਨਾਲੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਣਾ ਕੁਝ ਵੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਇਕ ਅਮੀਰ ਵਿਉਪਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣੇ। ਪਾਦਰੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਦੀ ਪਗੜੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਤਾਂ ਦੱਸੇਗੀ ਹੀ ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਆਪ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੋ ਠੀਕ ਹੈ। ਸਿਵਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਵਾਂ ਇਹ Little Brother (ਛੋਟੇ ਵੀਰ) ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹਨ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਵਾਂਗਾ ।

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਕੁੜੀ ਜਾਂ ਮੁੰਡੇ volunteers (ਸੇਵਾਦਾਰ) ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੇ ਮਿਤ੍ਰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਪਾਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਕਾਰਡ ਤੇ ਇਕ ਬੁੱਢੀ ਔਰਤ ਜੋ ਕੋਈ ੭੯ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ Volunteer (ਵਲੰਟੀਅਰ) ਨੂੰ ਨਾਲ ਭੇਜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ 'ਜਾਓ

ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ introduce (ਜਾਣ ਪਛਾਣ) ਕਰਾ ਆਵੇਗਾ ।' ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਉੱਠਣ ਲੱਗਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਵਾਏ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੈ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਾਂਗਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ ਤੇ ਹੋਰ ਜੋ ਕੰਮ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ । ਪਾਦਰੀ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਲਇਆ ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਕ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ Religion (ਧਰਮ) ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਕਸ਼-ਮਕੱਸ਼ ਜਾਂ missionary (ਪ੍ਰਚਾਰ) ਭੁਲੇਖਾ ਨਾ ਪਵੇ । ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਦਿਲ ਢਹਿ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਫੇਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ ਪਰ ਸੰਭਲ ਕੇ ਬੋਲੇ,'ਚੰਗਾ ਜਿਹੜੀ ਸੇਵਾ ਹੋਵੇਗੀ ਕਰ ਆਵਾਂਗਾ' । ਪਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਰੱਬ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸੇਵਕ ਹਾਂ । ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਗੈਰ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਬਗੈਰ । ਕੁਝ Literature (ਪੁਸਤਕਾਂ) ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਇਕ ਮਿਸਟਰ ਇਬਰਾਹੀਮ ਦੇ ਘਰ ਗਏ; ਵਲਾਇਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਘਰ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਾਂਭਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਔਰਤ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਨਿਕੰਮਾ ਦੂਰੋਂ ਪਾਰੋਂ (ਸੁਣਿਆ) ਭੰਨਿਆ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਗੜੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਪਾਇਆ। ੭੮/੭੯ ਸਾਲ ਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਦੱਸਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਪੁੱਛੀ ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਦਿਨ ਅਜੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਘੰਟਾ ਬੈਠਾ ਰਹੇ । ਨਾ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਨਾ ਉਸ ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਸਿਵਾਏ ਮਹਿੰਗੇ ਕਿਰਾਇਆਂ, ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਹੋਰ ਮਕਾਨ ਦੀ ਸਫ਼ੈਦੀ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ।

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਰਾਤ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਗ਼ਮੀ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹੇ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਲਾ ? ਪਰ ਖ਼ੁਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਖੇਡ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੈ ।

ਹਰ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਸਭਾ ਵਿਚ ਦਿਹਾੜੀ ਰੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਇਸ ਲਈ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲੱਭ ਸਕਣ । ਰੋਟੀ ਪਕਾਣਾ, ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਪਲੇਟਾਂ ਧੋਣੀਆਂ ਆਪ ਹੀ ਉਹ Volunteers (ਵਲੰਟੀਅਰ) ਕਰਦੇ ਹਨ । ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਆਪ ਮਾਲਕ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਇਤਨਾ ਉੱਚਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਉਸ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁੱਛਾ ਬੁੱਢੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਵਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਤੇਰੇ ਲਈ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤੱਕੇ । ਉਸ ਦਿਨ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਦਰੀ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਪੂਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਉਂ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲੀ –

ਸਿੱਖ—ਆਪ Materialism (ਪਖੰਡ) ਵਿਚ ਹੋ ਇਸ ਲਈ Christianity (ਈਸਾਈਪਨ) ਦੀ ਮਹਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਆਪ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਲੱਗਦੀ ਹੈ । ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਂ ਦੇ ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਧਰਮੀ ਹਾਂ ਪਰ ਵਿਚੋਂ ਝੂਠੇ ਹਾਂ । ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਕੱਟੀ ਜਾਏ ।

ਪਾਦਰੀ—(ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ) ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ । ਦੇਖੋ ਜੇ ਆਪ Materialism (ਪਖੰਡ) ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਭਾਰਤੋਂ ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ।

ਸਿੱਖ—ਮਹਾਰਾਜ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ । ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦੇ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਣੋ ਪਰ ਸੁਰਤ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨਨ ਵਿਚ ਤੇ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਅਲਿਪਤ ਰਹਿ ਕੇ । ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਖ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਕੜ, ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਕੜ ਤੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਧੁੰਨ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲੋਂ ਉਖਾੜੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੁੱਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਆਪ ਦੇਖੋ ਜੇ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇੱਥੇ ਆਣ ਵੱਸਿਆ, ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਢੂੰਡ ਕੇ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਨਾਲੇ ਅਸੀਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਭੁੱਖਾਂ ਨਾ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੇਵਲ "ਨਾਮ"ਨਾਲ ਹੀ "ਮੈ ਬਹੁੜਿ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੁਖੜੀ...॥" ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਪਾਦਰੀ—(Interesting I Understand) ਸਵਾਦ ਆਇਆ, ਸਮਝ ਗਿਆ ।

ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਏ ਇਕ ਹੋਰ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ 92 ਸਾਲ ਦੀ ਬੁੱਢੀ Mrs. presone (ਸ੍ਰੀ ਮਤੀ ਪਰਸੋਨੇ) ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ, ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਪਗੜੀ ਚੁੰਮ ਕੇ ਸੋਹਣਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਪਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ, ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ, ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ Possessions (ਮਲਕੀਅਤਾਂ), ਕਈ Present (ਸੁਗਾਤਾਂ) ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੁੱਪ ਰਹੇ, ਸੁਣਿਆ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ; ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖ ਫੈਮਲੀਆਂ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਤਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਵਾਂ । ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਰਿਵਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ —ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਦਇਆ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸੱਖਣਾ ਦਇਆ ਦਾ ਇਕ Materialist (ਪਖੰਡੀ) ਚੱਕਰ ਨਾ ਬਣਾ ਲਈਏ । ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਬੁੱਢੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ

(1) ਇਸ ਧੁੰਨ ਵਿਚ ਰਹੀਏ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਅੱਗ ਸਾਨੂੰ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾੜਦੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਭੁੱਲੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸਾੜੇ ।

(2) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਪਾਰ ਨਾ ਹੋਈਏ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰੇਤ, ਸੂਅਰ ਜਾਂ ਸੱਪਣੀ ਬਣਨ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਰਹੀਏ ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਖਣਾ Materialism (ਪਖੰਡ) ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੜਾ ਚਾਓ ਹੈ ਦਿਮਾਗ਼ ਹੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਜਕੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਉਪਜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਭੁੱਲਣ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਿਵੇਂ ਹੀ Christianity (ਈਸਾਈਅਤ) ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਹੋਈ ਸੇਵਾ Materialism (ਪਖੰਡ) ਦੀ ਗਲੇਫ ਹੇਠ Christianity (ਈਸਾਈਅਤ) ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦੀ । ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੱਚਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਨਿੰਗ ਯਾਦ ਰਹੇ । ਸੇਵਾ

Materialism (ਪਖੰਡ) ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ।

੧. ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਲਈ : ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੱਭਿਅਤਾ ਲੋੜਨ ਵਾਲਿਓ ਬੱਚਿਓ ! ਤੁਹਾਡਾ ਬੁਢੇਪਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਲ ਤੇ 'ਬਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮ' ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇਗਾ ਜਿਵੇਂ West (ਪੱਛਮ) ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

੨. ਅੱਧਖੜ ਭੈਣਾਂ ਲਈ: ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਚੁਣੋ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣ ਸਿੱਖੀ ਕੀ ਹੈ Hypocrisy (ਪਖੰਡ) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ।

੩. ਬੁੱਢੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਲਈ: ਗੁਰਮਤਿ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਧੀਰਜ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵਰਤੋ ਨਾ ਕਿ ਭੇਡਚਾਲ। ਸੱਸ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਛਿਕ ਕੇ ਰੱਖਣਾ, ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਬਣਨਾ ।

੪. ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਲਈ : ਆਓ ਭੇਖ ਛੱਡੀਏ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਅਪਨਾਈਏ ਤਾਂ ਜੋ ਤੋੜ ਤਕ ਇਸੇ ਸਿਆਪੇ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੀਏ TV (ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ) ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਫ਼ਿਕਰ ਅੱਜ, ਕੱਲ੍ਹ, ਪਰਸੋਂ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੋਵੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੱਥੇ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ । ਪਿਆਰਿਓ, ਜਿੱਥੇ Materialism (ਪਖੰਡ) ਹੈ ਉੱਥੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਵੱਸਦਾ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਉਥੇ "ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁੱਖਾਂ" ਦੇ ਢੇਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ।

-o-

ਜਗਤ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ

ਜੋ ਹਮਰੀ ਬਿਧਿ ਹੋਤੀ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾ
ਸਾ ਬਿਧਿ ਤੁਮ ਹਰਿ ਜਾਣਹੁ ਆਪੇ ॥
ਹਮ ਰੁਲਤੇ ਫਿਰਤੇ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨ ਪੂਛਤਾ
ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗਿ ਕੀਰੇ ਹਮ ਥਾਪੇ ॥

ਅੰਗ ੧੬੭

ਕੋਹੜ ਦੇ ਮਰੀਜ਼, ਮੇਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾ

ਮੈਂ ਕੋਹੜਾ ਹਾਂ, ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਕੋਹੜਾ ਹਾਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਆਪ ਆਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜੱਪਦਾ ਉਹ ਕੋਹੜਾ ਹੈ । ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਕੋਹੜ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਪਾਵਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ, ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਤਾਂ ਕੋਹੜਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਰਖਵਾਲੇ ਹੋ, ਆਪ ਤਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਹੋ, ਆਪ ਦਾ ੫੦੮ਵੀਂ ਵਾਰ ਮੁੜ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਭਰ ਕੇ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਆਣ ਖਲੋਤਾ ਹਾਂ । ਸਾਹਿਬਾ ਮੇਰਾ ਕੋਹੜ ਕੱਟ ਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗ ਦੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਝੁੱਗੀ ਵਿਚ ਕੋਹੜ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਰੋਗ ਕੱਟਿਆ ਸੀ । ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹਾਂ, ਇਕ ਹੋਰ ਅਸੀਸ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਕੇਵਲ ਮੇਰਾ ਰੋਗ ਹੀ ਨਾ ਕੱਟ, ਮੇਰੇ ਕੋਹੜੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਾਰੇ ਦੁਰਕਾਰਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਸਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਵੀ ਦੂਰੋਂ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਲੇ, ਮਾਂ ਪਿਓ, ਭੈਣ ਭਰਾ ਬੀਵੀ ਬੱਚੇ ਵੀ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਲੈ । ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਹੜ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਬੱਧਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰਾ ਬੈਖ਼ਰੀਦ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ।

ਇਕ ਰੀਝ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਹਰ ਸਾਲ ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਰਹਿਮਤ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਗਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਂਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਤੂੰ ਸਭ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈਂ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਹੈ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਭ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਨਾਲ ਰੰਗਣ ਦਾ ਚਾਅ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਆਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਭਰਦੇ ਮੇਰੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਪੂਰਾ ਕਰ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੇਰੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂ । ਬਿਲਕੁੱਲ ਮੂਰਖ ਹਾਂ, ਆਕੜ ਦਾ ਟਿੱਬਾ ਮੇਰੀ ਖਸਲਤ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪੜਦੇ ਕੱਜਣ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਇਸ ਲਈ ਦਾਨ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਖ਼ੈਰ ਪਾ ਦੇ । ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਮ ਜੱਪਦਿਆਂ ਕੋਹੜ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਆਪ ਤਕ ਲੈ ਆਵਾਂ ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ VELLORE (ਵੈਲੂਰ) ਗਿਆ ਸਾਂ, CMC ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਦੇਖੀ। ਇਕ ਸਿੱਖ ਕੋਈ ਅੱਧਖੜ ਉਮਰ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਘੁੰਮਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੱਥ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਗਿਰਜੇ ਜਾਂਦਾ ਕਦੇ ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਂਦਿਆਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਿਆਂ । ਇਕ ਦਿਨ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਕੌਣ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਬਿਮਾਰ ਆਪਣਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਆਪ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਡਾਕਟਰ ਹੋ ? ਉਸ ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ? ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਆ ਕੋਹੜ ਦੀ ਮਰਜ਼ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਦਾ ਹਾਂ । ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕੀ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ? ਉਹ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਮੇਰਾ ਇਸਰਾਰ (Persistence) ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਆ ਤੈਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ God's grace (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ) ਆਖਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਇੱਥੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿੱਖ ਲਵਾਂ ਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ part-time ਤੇ ਛੇਤੀ retire ਹੋ ਕੇ full-time ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰੇਰਾਂ ਤੇ ਫੇਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦੇਵਾਂ, ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਾਫ਼ ਕਰਾਂ, ਪੱਟੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਆਦਿ। ਨਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਜੀਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦੱਸਾਂ । ਇਹ ਮੇਰੀ ਰੀਝ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਉਸੇ ਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਪੂਰਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵਡਿਆਈ ਵੀ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੋਹੜ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਗ਼ਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ, ਪੁੱਠੇ ਖ਼ਿਆਲ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਕੋਹੜ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜੋ ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਤ ਲਈ ਭੇਟਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਕੋਹੜ ਦੇ ਰੋਗ ਬਾਰੇ

ਕੋਹੜ ਕੋਈ CURSE OF GOD (ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਰਾਪ) ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਤਨੀ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਜਿਤਨੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਹੜ ਦਾ ਰੋਗ Certainly ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਕੋਹੜ ਦੇ ਰੋਗ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਗਲਦੇ ਨਹੀਂ । ਸਗੋਂ ਇਹ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਅਣਜਾਨਪੁਣੇ ਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ 80% ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਕੇਵਲ ਜਿਸਮ 'ਤੇ ਕੁਝ ਦਾਗ਼ਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਨਾੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਦਾ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ (Lack of Sensation) ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਮੁੜਨ ਦਾ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਥੱਲੇ ਗਿਰ ਜਾਣ ਦਾ (Foot-drop) ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਏ ਹੋਏ ਫੋੜੇ, ਪਾਕ ਤੇ ਖ਼ੂਨ ਵਗਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ, ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਘੜੀ ਘੜੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਹੋਣੇ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਗਿਆਨ ਤੇ discipline ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸੁਖੀ ਕੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਕਿਉਂ, ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ੧੮੭੪ ਵਿਚ NORWAY (ਨਾਰਵੇ) ਦੇ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਹੈਨਸਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ । ਇਸ ਨੂੰ ਹੈਨਸਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ । ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੂਜੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ Prolonged Skin-to-Skin Contact (ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਲਈ ਜਿਸਮਾਨੀ ਨੇੜਤਾ) ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ bacilli ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਵੀ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ automatic defence mechanism ਨਾਲ ਜਿਸਮ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਜੇ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਬਾਕੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ; ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ STIGMA (ਤੋਹਮਤ) ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਣੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂ ਕਿ 80% NON-INFECTIOUS ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਬਿਮਾਰੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਕੁਝ 20% ਕੇਸ ਸਖ਼ਤ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਤੇ INFECTIOUS ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ-ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ, ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ-

TUBERCULOID-

ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਘਟੀਆ ਰੰਗ ਵਾਲੇ PATCHES (ਦਾਗਾਂ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਗ਼ਾਂ ਵਿਚ SENSATION ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਜਾਂ ਵਾਧੂ NERVE ਵੀ ਮੋਟੀ ਹੋ ਜਾਏ ਤੇ ਦਰਦ ਕਰੇ। ਜੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏ ਤੇ ਕੋਈ deformity (ਉਂਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁੜਨਾ ਜਾਂ ਪੈਰ ਦੇ ਜੋੜ ਦਾ ਥੱਲੇ ਹੋ ਜਾਣਾ Claw hand or foot drop) ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਨਾੜਾਂ paralyse ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰੋਸਾਇਆ ਹੋਇਆ area ਸਾਰਾ ਸੁੰਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, Sensation ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾੜਾਂ ਦੇ ਮੋਟੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਿਸਮ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਤਾਕਤ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ (Bacilli) ਨਾਲ ਲੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲੜਾਈ ਨਾਲ superfieral ਨਾੜਾਂ ਦੀ ਸੌੜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਾੜਾਂ ਕਰਕੇ ਪਸੀਨਾ SEBUM ਆਦਿ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ effected ਹਿੱਸਾ ਰੁੱਖਾ ਸੁੱਖਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ 80% ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਬਾਕਾਇਦਾ D.D.S ਦਵਾਈ ਖਾਧੀ ਜਾਏ। ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ infectious ਨਹੀਂ।

LEPROMATUS

ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਰਾਬ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ BACILLI ਹਨ ਤਾਂ infectious ਭੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜਿਸਮ 'ਤੇ Undefined infiltrated ਲਾਲ ਦਾਗ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਰਗਾ ਮੋਟਾ ਮੋਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੰਨ ਮੋਟੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, EYE BROWS ਢਹਿ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਨਾੜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤਾ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸਮ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ 'ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੜਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। DEFORMITIES ਵੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ

ਜਦ ਇਹ ਹਾਲਤ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਵਾਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਫਿਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ। ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ANAESTHESIA (ਸੁੰਨ ਹੋਣਾ) ਜਾਂ MUSCLE ATROPHY ਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੁੜ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਕਿਸਮ ਹੈ BORDER LINE ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇ Symptoms ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ patches ਨਾੜਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਦੋਵੇਂ ਜਿਸਮ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਂਹ ਤੇ ਲੱਤ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ-ULNAR, MEDIAN, RADIAL, ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ Paralyse ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਚਿਹਰੇ ਦੀ 7th Craniel Nerve ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਛੇਤੀ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਕਾਬੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਵਿਚ ANAESTHESIA ਹੋ ਜਾਣਾ—ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ affected ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ touch, pain, heat, cold ਆਦਿ ਦੀ ਕੋਈ Sensation ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਕੰਮ ਕਰਕੇ, ਤੱਤੀ ਚਾਹ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਕਰਕੇ, ਹੋਰ ਗਰਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ (OVERACT) ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਜੁੱਤੇ ਪਾ ਕੇ ਜਾਂ ਜੋੜੇ ਬਗੈਰ ਚੱਲ ਕੇ, ਜਾਂ ਕੰਡੇ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਚੁੱਭਣ ਕਰਕੇ ਬੰਦਾ SECONDARY DEFORMITIES ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਛੂਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਘੜੀ ਘੜੀ ਜ਼ਖ਼ਮ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਮੋੜਨਾ, ਪੈਰ ਦਾ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਣਾ,ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਪੋਟੇ ਕੱਟਣੇ ਪੈਣੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ ਹੋਰ ਡਰਾਉਣਾ ਬਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਵਾਲੇ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਘਰੋਂ ਵੀ ਨੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ phase ਹੈ Reaction, ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਸਮ 'ਤੇ ਫੋੜੇ, ਬੁਖ਼ਾਰ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਜਾਣਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ COMPLICATIONS

ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ 20% LEPROMATOUS ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ।

ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੀ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ?

ਅਗੋਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ careful ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ, physiotherapy ਨਾਲ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮੁੜਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ, ਹੋਰ useful ਗੱਲਾਂ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਾਲੇ ਹਰ ਇਕ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ-ਪਿਆਰਿਆ, ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਨਾਮ ਜਪ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਭਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਇਹ ਬਾਹਰਲਾ ਰੋਗ ਕੱਟਿਆ ਵੀ ਗਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਅੰਦਰਲੇ ਰੋਗ ਲਈ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਅਰੋਗ ਹੋਵੇਂਗਾ।

WILD IMAGINATION

HUMANITY'S HOSPITAL

ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਛੋਟੀ ਸਿੱਖ ਭੈਣ (ਜਦੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਹਲੀ ਹੋ ਜਾਏ) ਤੇ ਨਾਲੇ ਇਕ Tamil ਲੜਕੀ ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ South India ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ (੫੦% ਕੇਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ੩-੩½ ਲੱਖ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਵਿਚ ਹਨ) ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂ Center ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਏ ਜਿਸ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਡਾ ਹਾਲ (Hall) ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੂਜਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਆਸ ਪਾਸ ਵੱਡੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਣ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ ਹੋਵੇ। ਮਰੀਜ਼ ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨਾਮ ਜੱਪਣ। ਨਾਮ ਜੱਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਾਲ ਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਅਰੋਗ ਹੋ ਜਾਣ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ South ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, Businessman, ਫ਼ੌਜੀ ਜਾਂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਡਰਾਈਵਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ; ਪਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਬਣਾਈਏ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਵਡਿਆਈ ਖੱਟੀਏ, ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। Mother Teressa ਤੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ; ਸਗੋਂ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ, ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦਰਸਾ ਸਕਣ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ, ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਨੇ, ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਨੇ ਕੋਹੜ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮੈਨੂੰ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਹ ਦਾਤ ਮੰਗਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਕੋਹੜ ਕੱਟਿਆ ਜਾਏਗਾ ।

ਇਕ ਸਨਿਮਰ ਅਪੀਲ

ਜਿਹੜਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ HUMANITY'S HOSPITAL (ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ) ਹੋਵੇਗਾ । ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਅਮਲੀ ਸਿੱਖ ਜੀਵਨ ਅਪਨਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਦੀਵਾ ਜਗਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਮੁਖ ਮੋੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਕੋਹੜ ਦਾ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਚਮੁਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ (ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹੁਣ ਲੱਗੇ ਹਨ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕੋ ਕੇਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ FATHER DAMIEN ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਰਹਿ ਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਣ ਕੇ ਲਈ ਸੀ ।

ਸਿੱਖ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ, ਨਰਸਾਂ ਦੀ, ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ, ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੇਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਣ ਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇਖਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ, ਨਾਮ ਜੱਪਣ, ਜਪਾਣ ਤੇ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ।

-o-

ਸੱਚਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਸਾਹਿਬ

ਕਦੇ ਨਿਮਾਣਤਾ ਤੇ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ 'ਮਰਜੀਵਣਾ' ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ । ਪਰ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਸੇਵਾ' ਤੇ 'ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਕਰ ਨੀਚੁ ਸਦਾਏ' ਦਾ ਜਾਦੂ ਅਮਿੱਟਵੀਂ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਚਮਕਦਾ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਮਨ ਮਾਰ ਕੇ ਰਾਮ ਕਸੱਵਟੀ 'ਤੇ ਸੁੱਚੇ ਉਤਰ ਕੇ ਧਿਆਨ ਲਗਾਈਏ । ਜੇ ਉਸੇ 'ਖ਼ਾਲਸਾ' ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ੧੬੯੯ ਵਿਚ ਸਾਜਿਆ ਸੀ Anatomy ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ । ਕਿਉਂ ਯਕੀਨ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਇਤਨਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ? ਆਉ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ।

੧) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ "ਅਮਰੂ ਨਿਥਾਵਾਂ"ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭੀ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਰੋਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ ।

੨) ਜਦੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਕੁੜਮਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਢੱਠਾ ਹੋਇਆ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਪ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ ।

੩) ਜਦੋਂ ਆਪ ਨਾਲ ਨਿਰਾਦਰੀ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕਰਦੇ ਸਨ ਭਾਈ ਦਾਤੂ ਜੀ, ਤਾਂ ਆਪ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਪੁੰਜ ਬਣ ਕੇ ਹੋਰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ।

੪) ਜਦੋਂ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰੀਝਾਅ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤਾਂ ਵੀ ਆਪ 'ਕੁਝ ਨਹੀਂ' ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ।

ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਹਾਂ, ਨਾ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਨਾ ਸੋਝੀਵਾਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਾਲਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਚਾਅ ਹੈ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਦਾ । ਇਸ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਦਾ ਹਾਂ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਕੀ ਸੀ ? ਮੇਰੀ ਖੋਜ ਝੱਲੀ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ Source Material ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਉਦਮ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ, ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀ ਰੀਝ ਸਿਆਣਾ ਬਣਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਆਣਾ ਬਣਨ ਦੀ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਬੇਗ਼ਮਪੁਰਾ । ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਸੱਚ, ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਪ੍ਰੇਮ, ਭਾਈਵਾਲਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਹਲੀਮੀ

ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ । ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਹਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਥਾਨ ਬਣਾਇਆ।ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਕਬੀਰ, ਰਵੀਦਾਸ, ਫਰੀਦ , ਨਾਮਦੇਵ ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਘੇ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਇਕ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ, ਸਦਾ ਜੀਂਵਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਧੋਖਾ, ਨਾ ਫ਼ਰੇਬ, ਨਾ ਤਅੱਸਬ (Religious Prejudice), ਨਾ ਰਈਯਤ, ਨਾ ਕੂੜ, ਨਾ ਖ਼ੁਸ਼-ਾਮਦ, ਨਾ ਅਫ਼ਸੋਸ, ਨਾ ਡਰ ਤੇ ਨਾ ਗ਼ਮ ਹੈ । ਸਦੀਵੀ ਖੇੜਾ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ MOTTO ਹੈ ।

ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ 10 ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਫੁੱਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਦਸ ਹੀਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੀਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਮਕਦਾ ਹੈ । ਦਸ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਵਾਧੂ ਪਿਆਰਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠਾਂ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਿਉਂਕਿ-

1) ਪੈਗ਼ਾਮ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ।

2) ਖੇੜਾ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ।

3) ਖੁਸ਼ਬੂ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ।

4) ਦਰਦ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ।

5) ਪਿਆਰ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਂ 'ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ' ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਮੈਂ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਵਿਸਾਰ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ। ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਦਸੇ ਦੇ ਦਸੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ, ਕਬੀਰ, ਰਵਿਦਾਸ, ਨਾਮਦੇਵ, ਫਰੀਦ ਤੇ ਹੋਰ ਭਗਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਈਸਾ, ਮੁਹੰਮਦ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ, ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਆਸੀਸਾਂ ਦੇਣ ਲਈ; ਇਕ ਹੁਲਾਰਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਨੰਦੁ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਏ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈ ਪਾਇਆ ॥ ਅੰ: ੯੧੭

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ

ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਹੁਲਾਰਾ ਖਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਨੀਚ ਲਈ ਇਸ ਹੁਲਾਰੇ ਦਾ ਸਵਾਦ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗਿਰਾਵਟ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾਗਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਵਾਕ ਹੁਲਾਰਾ ਖਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਮਿਹਰ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਖੇੜਾ ਵੀ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਭਰਾ ਦੀ ਨੂੰਹ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਤੇ ਨਿਗੁਰਾ ਹੋਣ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ 'ਚਾਅ ਭਰਿਆ ਉਲਾਸ' ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁੱਠੇ ਪੈਰੀਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਗਾਗਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਲਈ ਮਿਟ ਕੇ 12 ਸਾਲ ਲਾਏ ਹੋਣਗੇ । ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਜੁਲਾਹੀ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਕ ਤੁਕ ਦਾ 'ਅਨੰਦ ਭਇਆ ਮੇਰੀ ਮਾਇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੈਂ ਪਾਇਆ' ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋ ਜਾਏ ।

ਫੇਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਹੁਲਾਰਾ ਖਾ ਕੇ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਨੰਦ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ । ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ 'ਅਨੰਦ ਆ ਗਿਆ' ਪਰ ਅਸਲੀ ਆਨੰਦ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਹੈ ਅੰਦਰੋਂ ਮੋਹ ਤੁਟੇ ।

ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕਈ ਸ਼ਬਦ,ਕਈ ਪਰੇਮ ਕਥਾਵਾਂ, ਕਈ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਬੋਲ ਹਨ ਪਰ ਸਾਰਾ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਜੀਵਨ ਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਹੈ ਤੇ ਖੇੜਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ । ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ –

੧) ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਸਭ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਉਪਣਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਹੈ।

੨) ਇਹ ਕੁਟੰਬ ਸਾਡਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਇਸ ਲਈ ਸੱਚੇ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਲਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾਲ ਚੱਲੇ ।

੩) ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਤੇ ਬਿਖ਼ਮ ਮਾਰਗ ਪਰ ਗੁਰ਼ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਜੇ ਆਪਾ ਤਜਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।

੪) ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਹਿਜ ਨਹੀਂ ਉਪਜ ਸਕਦਾ ਤੇ ਸਹਸੇ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕ ਸਕਦੇ ਪਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਮਨ ਧੋਤਾ ਜਾਏ ਤੇ ਹਰੀ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਲੱਗ ਜਾਏ ਤਾਂ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦੀ ਸਹਿਜ ਉਪਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

੫) ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਲੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਨਿਰਮਲ ਬਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜੂਏ ਵ਼ਿਚ ਜਨਮ ਹਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ।

੬) ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਨਾਲੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਚਮੁਟੇ ਰਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ।

੭) ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਸਲਾਹ ਦੇ ਬਗੈਰ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਲੁਟਾਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

੮) ਗੁਰੂ ਕੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰਤਨਾਂ ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਹਾਰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਣਾ ਪਵੇਗਾ ।

੯) ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਉੱਠ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਜਾਗ ਪਈਏ । ਹਰੀ ਨਾਲ ਅਨਦਿਨ ਲਿਵ ਲਗਾ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਗਦੇ ਰਹੀਏ ।

੧੦) ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਵ ਲੱਗ ਜਾਏ ਉਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

੧੧) ਐਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਏ (ਜਿਹੜਾ ਲਿਵ ਲਗਾਏ) ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

੧੨) ਸਾਡਾ ਸੱਚਾ ਵਿਉਪਾਰ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲਾਭ ਖੱਟਦੇ ਰਹੀਏ ।

੧੩) ਰਸਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਅਨਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰਿ ਰਸ ਪੀਏ । ਜਦ ਤਕ ਹਰਿ ਰਸ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤਦ ਤਕ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਗਰੋਂ ਨਹੀਂ ਲਹਿ ਸਕਦੀ । ਅਨਰਸ ਮੁੱਕ ਗਏ ਤਾਂ ਹਰਿ ਰਸ ਮਨ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਿਆ ।

੧੪) ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਹਰੀ ਦੀ ਜੋਤ ਜੋ ਉਸ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੁੱਝੇ ਤੇ ਉਸ ਸਾਹਿਬ ਰਚਨਹਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹਰੀ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਏ ਤਾਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੋਵੇਗਾ।

੧੫) ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ । ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਲੋੜਨਾ । ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਸੁੱਚ ਤੇ ਸੱਚ ਦੇਖ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ।

੧੬) ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਸੁਣਨ ਲਈ ਭੱਜ ਪੈਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਤਨ ਮਨ ਹਰਿਆ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

੧੭) ਸੱਚ ਸੁਣਨਾ, ਸੱਚ ਵੇਖਣਾ, ਸੱਚ ਖਾਣਾ, ਸੱਚ ਪਹਿਨਣਾ-ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਹੀ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਖਸਮ ਹੈ ਤੇ ਉਹੀ ਸੱਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ , ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਕੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਠਾਠ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸਾਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਖਸਮ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪਏਗਾ ।

੧੮) ਸਾਰੇ ਮਨੋਰਥ ਅਨੰਦਮਈ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਤੇ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਆਪਾ ਮਿਟਾਣ ਦੇ ਸਦਕੇ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵਡਭਾਗੀ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਆਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖਾਂ ਰੋਗਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਪਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

Special Emphasis

੧੯) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ੧੬੯੯ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ । ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾ ਕੇ ਸੱਚਾ ਮਨ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ।

੨੦) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ ਸੱਚੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਸਦਾ ਹਰੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਰੰਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਏ ।

ਆਪ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਪੈਗ਼ਾਮ ਸਾਫ਼ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਇਕ ਖੇਡ ਧਾਰ ਬੈਠਾ ਹਾਂ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਾਂ ਬੱਧੀ, ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਮੁੱਖੋਂ ਨਾਮ ਜੱਪਿਆ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਰਿਵਾਜਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭੋਲੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਛਕਣ ਛਕਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ Do's ਤੇ Don'ts ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ Do(ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ)—ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦੇਣਾ, ਆਪਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਅਰਪਣ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਸੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਲੀਨ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ Don't (ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ) ਹੈ ਮੁੱਖੋਂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅੰਦਰ ਕਪਟ ਵਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਾਲ:

ਰਹਤ ਅਵਰ ਕਛੁ ਅਵਰ ਕਮਾਵਤ ॥

ਮਨਿ ਨਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮੁਖਹੁ ਗੰਢ ਲਾਵਤ ॥ ਅੰਗ ੨੬੯

ਫਿਰ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵਾਂਙੂੰ ਆਪਾ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਦ ਤਕ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ । ਭੇਖੀ ਸਿੱਖ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦੇ ।

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ

ਆਪ ਨੇ ੫੦੦ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ । ਆਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਮਿਟ ਗਏ, ਮੇਰੇ ਗ਼ਰੀਬ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਮੈਂ ਆਪ ਅੱਗੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟ ਜਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਮਿਟੇ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਬਗੈਰ ਭੇਦ ਭਾਓ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ । ਸਭ ਖ਼ਲਕਤ ਵਿਚੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੱਕਾਂ, ਮੇਰੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚੋਂ 'ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ' ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਸਮਾਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ।

ਆਪ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਇਕ ਕੁਸ਼ਟ ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਮੰਗਾਂ, ਕੁਝ ਨਾ ਚਾਹਵਾਂ, ਕੁਝ ਨਾ ਸੋਚਾਂ, ਕੁਝ ਨਾ ਮਾਣਾ, ਕੁਝ ਨਾ ਦੇਖਾਂ, ਕੁਝ ਨਾ ਸੁਣਾਂ, ਕੇਵਲ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਦੇਖਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਵਾਂ। ਸਭ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਪਿਆਰ ਪਾ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਅੱਲ੍ਹਾ, ਰਾਮ, God ਦੇ ਸਭ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਬਣਕੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ, ਆਪ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਨਾਮ ਜੱਪਦਾ ਹਰ ਘੜੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਵਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਦੇਖਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਸੁਣਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣਾ। ਮੇਰੇ ਹਰ ਕੰਮ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਆਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ। ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫ਼ੈਲੇ। ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਨਾ ਰਹਵੇ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਬੇਗ਼ਮਪੁਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਵਾਂ।

-o-

ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਹਨ, ਨਾ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ; ਸਗੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਇਸ ਦੁੱਖ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਾਈ ਬਾਪ ਮੇਰਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸਿਖਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠੀ ਹੰਕਾਰ ਭਰੀ ਮੱਤ ਨਾਲ ਗ਼ਲਤ ਬਿਆਨੀ ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਸਮਝੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ । ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ "ਮੈਂ" ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ "ਮੇਰੀ" "ਮੈਂ" ਨੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ Universality (ਸਰਵ ਵਿਆਪੀ) ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਪੈਗ਼ਾਮ ਮੇਰੀ ਆਕੜ ਵਿਚ ਘੁਲ ਗਿਆ । ਜਿਸ National Integration (ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ) ਨੂੰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਲਿਲ੍ਹਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫੈਲਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਦੀ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਪਰ ਅਸਾਂ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬੀ, ਕਬਾਬੀ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿਓ ਦਾਦੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਜੇ ਕਿਤੇ ਪਿਓ ਦਾਦੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦੇ ਤਾਂ ਇਹ Truth (ਸੱਚਾਈ) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚਮਕਦੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ National Integration (ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ) ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ਹੋਵੇ । ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਹਵਾਂ ਕਿ ਉਸ ਫ਼ਕੀਰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਕੌਮ ਪਛਾਣਿਆ ਹੋਵੇ ।

ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਨਹੀਂ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਅਤਿ ਮਲੀਣ ਅਲਪਗ ਮੂਰਖ ਕੀੜਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਪੈਗ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮਸੀਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਹਜ਼ਰਤ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਵਾਂਗੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਵਾਂ । ਨਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਮੰਨਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਮਹਾਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੰਤ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਬੈਠਾ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ ।

ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਚਕਰਾ ਗਈ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਪਣੀ ਆਕੜ ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਹੇਠ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ

ਇਤਨੀ Important (ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ) ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਹੀ ਅਸਲੀ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਆਈ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਿਛੜਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਛੋੜਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦਾ Message (ਸੰਦੇਸ਼) ਭੀ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਹੋਰ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਸਵਾਹ ਇਹ ਪਈ ਕਿ ਮੈਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ "ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ" ਵਾਲਾ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਇਕ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਮਝੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਘੋਖਿਆ ਹੀ ਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਪੀਰ ਸੀ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਖ਼ਰਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਤਅੱਸਬ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਚੰਦੂ ਦੀ ਬ੍ਰਹਮਣ-ਤਾਈ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਕੜ, ਬਦਲੇ ਦੀ ਅੱਗ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਲੈਣਾ, ਉਸ ਦੀ ਮਤਿ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਉ ਦੇਖੀਏ, ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਝੂਠੇ ਫ਼ਰਜ਼ੀ ਖ਼ਿਆਲ ਕਿਵੇਂ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫਰਾਖ ਦਿਲੀ ਨਾਲ--

(੧) ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਸੀ ? ਮੁਸਲਮਾਨ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਢੰਡੋਰਾ ਇਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਹੈ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ; ਪਰ ਕਰਤੂਤਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਘੋਖ ਕਰਦਾ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੋਲੋਂ ਨੀਂਹ ਕਿਉਂ ਰਖਵਾਈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਦਾ ? ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੋਲੋਂ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਛੁੜਾਂਦਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਫ਼ਰਕ ਰੱਖਦਾ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲੇ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇ, ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੇ, ਗੀਤਾ ਪੜ੍ਹੇ ਇਵੇਂ ਕਰੇ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਾਕਤੀ ਕਰੇ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਭਾਵੇਂ ਹਿੰਦੂ, ਭਾਵੇਂ ਈਸਾਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਰਹਿੰਦਾ ਨਫ਼ਰਤ ਬਗੈਰ। ਮੈਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ? ਜਿੱਥੋਂ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਝੂਠ ਬਲੈਕ ਦੇ ਕੰਮ ਤੇ ਹੋਰ ਹੇਰਾ ਫੇਰੀਆਂ ਆਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਈਸਾਈ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਇਆ, ਉੱਥੇ ਮਸੀਤਾਂ

ਢਾਹ ਕੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਬਣਾਏ, ਮੰਦਰਾਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਗਿਰਜੇ ਨੂੰ ਭੈੜਾ ਆਖਿਆ ; ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਬਾਕੀ ਵੀ ਇੰਵ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਬਾਕੀ ਚੋਰ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਚੋਰ ਨਾ ਹੋਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਵੀ ਹੋਵਾਂ ਤੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵੀ ਮੇਰੀ ਆਕੜ ਹੇਠ ਦੱਬੀ ਜਾਏ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁਣੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ।

"ਧ੍ਰਿਗੁ ਧ੍ਰਿਗੁ ਗ੍ਰਿਹੁ ਕੁਟੰਬੁ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥
ਸੋਈ ਹਮਾਰਾ ਮੀਤੁ ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸੋਇ ॥

(ਅੰਗ ੨੩੩)

ਹੁਕਮ ਹੈ ਉਹ ਘਰ ਗ੍ਰਿਸਥ ਤੇ ਟੱਬਰ ਵੀ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਧਰੀਕ ਸਿੱਖ ਕਿਵੇਂ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਰਿਗੁਣ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ,ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਈਸਾਈ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਚੰਗੇ ਹਾਂ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦੇ ਹੀ ਤਾਂ ਹਾਂ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੈੜਾ ਨਾ ਆਖੀਏ ।

(੨) ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਚਾਰੇ ਵਰਣਾਂ ਲਈ, ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਲਈ, ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਲਈ ਕਿਉਂ ? ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਸਾਂਝਾ ਹੈ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਦਿਨੇ ਰਾਤ, ਖਿਣ ਖਿਣ (Constantly)ਕੋਈ ਕਰੇ, ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ! ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ । ਗੁਰੂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉੱਚਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਅਮਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛੇ-ਭਾਈ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ ?

(੩) ਆਕੜ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੇਕ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿ ਕੇ ਸਿਖਾਇਆ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਕੜ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭਾਂਵਦੀ । ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਮਨ-ਜ਼ੂਰ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦੂ ਦੀ ਆਕੜ ਟੁੱਟੀ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਕੜ ਟੁੱਟੇ। ਅਸੀਂ ਇਸੇ ਆਕੜ ਵਿਚ ਟੁਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਤੇ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਨਹੀਂ।

(੪) ਅਛੂਤ ਛਾਤ ਜਾਂ ਨੀਵੀਂ ਉੱਚੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਭੇਦ ਕਮਾਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਕੱਢਿਆ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ so-called (ਅੰਮ੍ਰਿਤ) ਛੋਟੀਆਂ ਜ਼ਾਤਾਂ ਵਾਲੇ ਭਗਤਾਂ

ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ Permanently (ਨਾ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ) ਕਾਲਖ ਮਲ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿ ਗਏ-"ਕੁੱਤਿਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰੇਂਗਾ ।" ਮੈਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ? ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ-"ਅੱਛਾ ਜੀ"-ਸਿਜਦੇ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਫੇਰ ਘੋਖਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਵੱਡਾ ਕੌਣ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ—ਸੋਝੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ; ਹੋਇਆ ਕੀ ਅਜੇ ਤਕ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਛੂਤ-ਛਾਤ ਜਾਰੀ ਹੈ । ਨੀਵੇਂ ਨੂੰ ਰੋਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗ਼ਰੀਬ ਮਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਲੜਾਈਆਂ ਝਗੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ । ਮਹੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੇ ਗੁਰਦੁ-ਆਰੇ ਅਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਏ ਸਨ । ਹੁਣ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਰਾਜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

(੫) Democracy (ਲੋਕ ਰਾਜ) ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਕ-ਮੋੜਿਆ ਪਰ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ । Elections (ਚੋਣਾਂ) ਵਿਚ ਕੋਝੇ ਤੋਂ ਕੋਝੇ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡੇ ਬਣਾ ਆਕੜ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ, ਪੈਸੇ ਤੇ ਧੋਖੇ ਦਾ ਦੌਰ, ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ, ਹਾਰ ਜਿੱਤ ਦੇ ਪੈਗ਼ਾਮ—ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਪਰ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਫੁੱਟੀ ਕਿਰਪਾਨ ਹੈ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਭ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਹਰ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੇ ਧਰਮੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਝਾੜਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਨਵਾਬ ਬਣ ਕੇ ਵੀ ਲਿੱਦਾਂ ਹੂੰਝਣ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ Election Agent (ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਏਜੰਟ) ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦਾ ਸਕੱਤ੍ਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਆਕੜ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ, ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਆਪ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਵਾਂ। ਨਾ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਨਿਮਰਤਾ, ਨਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ, ਨਾ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸਹਿਜ ਧੁੰਨ, ਨਾ ਨਿਰਵੈਰਤਾ, ਨਾ ਨਿਡਰਤਾ, ਨਾ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਨਾ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਚਾਅ; ਪਰ ਤੂੰ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਹੈ, ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖ । ਉਹ ਜਾਣੇ, ਮੈਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਹੀ ਸਹੀ ਪਰ ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਅਰਜ ਸੁਣ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ, ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਚਰਖੜੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਰਾਏ ਗਏ, ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ, ਦਰੱਖਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਾੜੇ ਗਏ ਤੇ ਹੋਰ ਕਸ਼ਟਾਂ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਅੱਜ ਤ੍ਰੁੱਠ ਪਓ

(੧) ਮੇਰੀ ਕਿਰਪਾਨ ਪੂਰਨ ਮਿਠਾਸ ਭਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੋ ਜਾਏ। ਕੋਈ ਬੇਸ਼ੱਕ, ਗ਼ਰੀਬ, ਬੇਸਹਾਰਾ ਇਸ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਸਦਕੇ ਤੇ ਤੇਰੇ ਸਦਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਰਾਖੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਕਰੇਗਾ ਉਹ ਗ਼ਰੀਬ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੇਰਾ ਲੱਗੇ।

(੨) ਮੇਰੀ ਕੇਸ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੀ ਸੂਰਤ, ਇਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੋਵੇ—ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ । ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ।

(੩) ਜਿਵੇਂ ਕੰਘੇ ਨਾਲ ਕੇਸ ਸਾਫ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਿਵੇਂ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋ ਦੇਵਾਂ ।

(੪) ਕੱਛਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਨਾ ਯਾਦ ਕਰਾਏ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਔਖਾ ਬੋਲ ਕੇ ਇਹੀ ਪੁੱਛਾਂ—ਅੱਜ ਕੱਛਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗੁਸਲਖ਼ਾਨੇ ਵਿਚ । ਕੱਛੇ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰਾਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ, ਬੱਚੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ । ਅਤਿ ਲਾਚਾਰ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਜਾਂ ਬੱਚੀ ਵਾਂਗੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਾਂ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ।

(੫) ਕੜਾ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾਏ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਟਾ ਮੇਰੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਹੀ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ ਵੱਲ ਟਿਕ ਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਮੰਗੇ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਵੇ ।

ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਦੂਜੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ Original (ਅਸਲੀ) ਬਾਣੀਆਂ ਸਾਦਾ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੋ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਕੁਝ ਦੂਜੇ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਵਡਿਆਈ ਨਾ ਰਹੇ ਕਿ ਕੇਵਲ ਅਸੀਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਧਰਮ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਧਰਮ 'ਤੇ ਨਾ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਆਖਦੇ ਹਨ ।

ਜਿਹੜੀਆਂ ਘਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਆਕੜ ਭਰਪੂਰ ਕਰਤੂਤਾਂ ਕਰਕੇ Vested Interests (ਨਿਹਿਤ ਸੁਆਰਥ) ਵੱਲੋਂ Truth (ਸੱਚ)ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ

ਹਨ । ਆਓ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ National Integration (ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ) ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸੁਣੀਏ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ, ਦੇਈਏ ।

(੧) ਹਰੀ ਮੰਦਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੰਤ ।

(੨) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸੰਤ ।

(੩) ਨਮਾਜ਼ਾਂ, ਜੋਗ ਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮੀ ਤਰੀਕੇ ਸਭ ਪਰਵਾਨ ਹਨ ਜੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਕਮਾਈ ਮਨ ਨਾਲ ਹੈ ।

(੪) ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ।

(੫) ਪੂਰਨ ਨਿਮਰਤਾ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ।

(੬) ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਹਰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਕਰੇ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੇ ।

(੭) ਸੇਵਾ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਤੇ ਬਗੈਰ ਵਿਤਕਰੇ ।

(੮) ਅਮਲੀ ਜੀਵਨ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ।

(੯) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ-ਗਿਰਜਾ ਮੰਦਰ ਮਸੀਤ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ।

(੧੦) ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਅੱਲ੍ਹਾ, ਰਾਮ, God ਸਾਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ ਤੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰੇ (ਪਰ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ) ਉਹ ਪਰਵਾਣ ਹੈ ।

-o-

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ
ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭਿ ਦੁਖਿ ਜਾਇ ॥

੪੫ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹਾਂ । ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ੪੦ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ' ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭਿ ਦੁਖ ਜਾਇ' ਪਰ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ । ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੰਮਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਸੀ ਜੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣਾ। ਜਦ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਸਮਝ ਆਈ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਕੇ ਘੋਟਾ ਲਾਇਆ, ਅਰਦਾਸਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ, ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਨਾ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ, ਮੇਰੇ ਦੁੱਖ ਗਏ । ਹੁਣ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕਥਨ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲਕੀਰ ਹੈ । ਪਰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨੂੰ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਕਦੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ ਕਦੇ ਆਕੜ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਵਲ ਮੈਂ ਹੀ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਇਸ ਵਹਿਮ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਪਰਤੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਿਸ਼ਾਵਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਂ ਝੱਟ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਬੱਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਸਭ ਹੋਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਤੇ ਧਰਮੀ ਆਗੂ ਥੱਲੇ ਹਨ । ਇਹ ਆਕੜ, ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਣਾ, ਇਹ ਝੂਠਾ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਉਲਟਾ ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਜੀਓ, ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖੇਗਾ, ਕੋਈ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾਏਗਾ, ਇਹ ਕੂਕਰ ਆਪ ਦੇ ਦਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਖਾ ਕੇ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਤ ਦੇ ਮੰਗਤੇ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਖ਼ਾਲੀ ਨਾ ਤੋਰੀਂ ।

ਮੈਂ ਉਹੀ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੜੀ ਰੱਖ ਕੇ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਨੀ । ਫੇਰ ਹੁਣ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਕੇਵਲ ਤੇਰੀ ਛੜੀ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ । ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨਮ ਜਨਮ ਅਪਰਾਧੀ, ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਝੂਠ , ਨਿੰਦਾ, ਚੁਗਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇਰੇ ਦਰ 'ਤੇ ਆਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਿਵੇਂ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ੫੦੦੦ ਮੀਲ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਹਨ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਹੰਝੂ ਹਨ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਆਪ ਵੱਸਦਾ ਹੈਂ । ਜੇ ਕਦੇ ਆ ਕੇ ਪਿਆਰ

ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅੱਥਰੂ ਆਪ ਪੂੰਝੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਗੰਗਾ ਮਾਤਾ ਨੇ ਹੱਥ ਕੱਢ ਕੇ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਦੀ ਕੌਡੀ ਕਬੂਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਾਜ ਕਦੇ ਨਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰੱਖੇਂਗਾ ।

ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਬਸਤਾ(linked) ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਹੋਏ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਜਦੋਂ ਕੇਵਲ ਦੁੱਖ ਹੀ ਦੁੱਖ ਮੈਨੂੰ ਚਮੁਟੇ ਹੋਏ ਸਨ—ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਵਿਉਹਾਰ ਕੇਵਲ ਦੁੱਖ ਦਾ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਲਾ ਕੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੰਦਾ ਸੀ । ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਬਾਂਹ ਪਕੜ ਕੇ ਲੰਗੜੇ ਲੂਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਕੇ ਮੇਰਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਮੇਰੀਆਂ ਸਿਸਕੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ-ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਛੁਡਾ ਦੇ ਇਸ ਰੋਗ ਤੋਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਪਰਸਨ ਆਇਆ ਕਰਾਂ । ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਜ਼ਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛੀ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛਿਆ, ਨਾ ਮੇਰੀ ਆਮਦਨੀ, ਨਾ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ, ਨਾ ਮੇਰਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ । ਮੇਰਾ ਇਕੋ ਸਵਾਲ ਸੀ, ਤੇਰਾ ਇਹ ਜਵਾਬ।

ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ

ਤੈਨੂੰ ਡਿੱਠਿਆਂ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾ

ਤੇਰਾ ਜਵਾਬ

ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣ ਊਪਰਿ ਮੇਰੇ ਮਾਥੇ ॥

ਤਾ ਤੇ ਦੁਖ ਮੇਰੇ ਸਗਲੇ ਲਾਥੇ ॥ ਅੰਗ ੧੮੭

ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ । ਮੈਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ ਤੇ ਹੁਜ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਬਚਾ ਕੇ ਇਕ ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਰਚੀ ਸੀ ਤੂੰ ਆਪ । ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਹਾਨ ਰਾਗੀ ਜੱਥੇ ਮੰਗਵਾਏ ਸਨ, ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਅੰਗ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਪਰ ਤੀਰਾਂ ਤੋਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਤੇ Surgeon's Knife (ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ) ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਤਰੰਗਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਮਾਰ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਆਪ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਰੋਗ ਕੱਢ ਸੁੱਟੇ ਹੋਣ ।

ਮੈਂ ਉਸ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਮਾਲਕ ਦੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਅਰੋਗ ਹੋਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਮਾਲਕ ਦਾ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਪਿਆ

ਲੋੜੇ ਉਹ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਿਰ ਰੋਗੀ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਹੋਵੇ ।

ਮਿਸਾਲ

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਦਰ 'ਤੇ ਢੱਠਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹਕੀਮ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਸਿਆਣੇ,ਸਾਰੇ ਮੁਹੱਲੇ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸੰਤ, ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਅਖਵਾਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ,ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਇਕੋ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਸੈਂ ਜਿਸ ਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬਦਬੂਦਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ, ਮਾਣ ਨਾਲ ਠੀਕ ਠਾਕ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਕੋਹੜਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਦਰੋਪਦੀ ਦੀ ਲਾਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਦੇ ਸਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜੀ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਆਇਆਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਰੋਗ ਮਿਟ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਪੜਦੇ ਤੂੰ ਕੱਜ ਲਏ ਸਨ, ਮੈਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਲੱਗੇ ਉਪਜਣ ਫੁਰਨੇ । ਮੇਰੇ ਰੋਗ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਸੀ :

ਜੇ ਤੂ ਮਿਤ੍ਰੁ ਅਸਾਡੜਾ ਹਿਕ ਭੋਰੀ ਨਾ ਵੇਛੋੜਿ ॥ (ਅੰਗ ੧੦੯੪)

ਬਸ ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸ ਆਕੜ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿਛੜ ਸਕਦਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਡੇਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡਾ 'ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼' ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ । ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਨਾਮ-ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਹੁਣ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਮਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ "ਮੈਂ" ਕੁਝ ਹਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਫ਼ਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਾਲਾ ਸੰਤ ਵਾਧੂ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ । ਈਰਖਾ ਵਧੀ, ਲਾਲਚ ਵਧਿਆ, ਨਫ਼ਰਤ ਵਧੀ, ਨਿੰਦਾ ਵਧੀ ਤੇ ਕਾਮ, ਕਰੋਧ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਚਮੁਟੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਬਾਹਰਲੀ ਪੌਸ਼ਾਕ ਤਾਂ ਰਈਸ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਅੰਦਰ ਬਿਲਕੁਲ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਰੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਸਾਂ ।

ਹੁਣ ਹੋਰ ਮੁਸੀਬਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਇਤਨਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਣ ਜਾਣ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂ ਬਿਰਤੀ ਆ ਗਈ । ਤੂੰ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਸੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਜੋੜੇ ਝਾੜਨੇ,ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਡਿਊਟੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ! ਪਰ ਮੈਂ ਕੇਵਲ ਸੇਜਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਜੋਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਦਾਤਾਂ ਵੰਡਣ ਲੱਗ ਪਿਆ—

(੧) ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਦਾਤ

(੨) ਧਨ ਦੌਲਤ ਦੀ ਦਾਤ

(੩) ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਦਾਤ

(੪) ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਦਾਤ

(੫) ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੀ ਦਾਤ (Promotions)

ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧ ਗਈ ਤੇ ਲੰਦਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕੀਤੇ । ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਆਖਿਆ, ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਭ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਘਟੀਆ ਆਖਿਆ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਸਾਰ ਵਿਚ 'ਨਾਮ' ਦੀ ਦਾਤ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਗਵਾ ਬੈਠਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਸਿਖਾਣਾ ਸੀ । ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਚਲਦਾ ਹੈ ' ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ', ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਹੜਾ ਚੇਲਾ ਵੱਡਾ ਹੈ,ਕਿਹੜਾ ਚੇਲਾ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਮੈਨੂੰ ਕਾਰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਟਿਕਟ ਲੈ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਵਿਚੋਂ ਜਾਣ ਵੀ ਗਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ-ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਦੁਨੀਆਂ ਮਾੜੀ' ਆਖਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਬਗੈਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ । ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ । ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਗੋਂ ਕੋਈ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਮੇਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੱਲ ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ । ਪਰ ਫੇਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰ :

ਸਤਿ ਕਰੇ ਜਿਨਿ ਗੁਰੂ ਪਛਾਤਾ ਸੋ ਕਾਹੇ ਕਉ ਡਰਦਾ ਜੀਉ ॥

(ਅੰਗ ੧੦੧)

ਕੈਸਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਹੈ ਬਾਣੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਰਵਿਦਾਸ 'ਚਮਾਰ' (ਮੇਰੇ ਲਈ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ), ਭਾਵੇਂ ਕਬੀਰ ਜੁਲਾਹੇ (ਮੇਰੇ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ) ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਮਦੇਵ 'ਛੀਂਬੇ (ਮੇਰੇ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨ ਮੁਨਾਰਾ) ਦੀ । ਜਦੋਂ ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਟਿਕ ਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਸੋਝੀਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ 'ਮੈਂ' ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਤੂੰ ਕਮਾਲ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਐਸੇ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾ ਸਕਾਂ । ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਨੇ ਇਕ ਸੱਜਣ ਮੇਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਡਰਦੇ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਖ਼ੂਬ "ਮੈਂ" ਵਿਚ ਆਓ, ਕੇਵਲ

ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣੋ। 'ਵਾਹ ਵਾਹ' ਇਕਦਮ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਾ ਉਸੇ ਠੰਢ ਦਾ ਜਿਹੜੀ ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਪਾਈ ਸੀ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਕੜਾਹਾ ਠੰਡਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੱਜਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ "ਮੈਂ" 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ 'ਮੈਂ' ਸਿਖਾਂਦੀ ਹੈ-

-'ਮੈਂ' ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬੈਖ਼ਰੀਦ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਾਂ -ਮੈਂ

-'ਮੈਂ' ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਨੀਵਾਂ ਹਾਂ-ਮੈਂ

-'ਮੈਂ' ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸਿਰ ਵੇਚ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ-ਮੈਂ

-'ਮੈਂ' ਬਿਲਕੁਲ ਨੌਕਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੈ-ਮੈਂ

-'ਮੈਂ' ੦ ਸਿਫਰ ਹਾਂ-ਮੈਂ

ਇਕੋ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਜਾਏ ਹੋਏ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ। ਝਟਪਟ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ—

(੧) ਮਨ ਤਨ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਧਿਆਇਆ ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਡਰੁ ਸਗਲ ਚੁਕਾਇਆ ॥ (ਅੰਗ ੧੧੫੨)

(੨) ਜਿਨ ਨਿਰਭਉ ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਿਰਭਉ ਧਿਆਇਆ ਜੀ
ਤਿਨ ਕਾ ਭਉ ਸਭੁ ਗਵਾਸੀ ॥ (ਅੰਗ ੧੧)

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤੁਸੀਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਡਾਹਢਾ ਡਰਦਾ ਹਾਂ, ਕੰਬਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕੇਵਲ ਇਕ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲ ਨਾ ਜਾਏ, ਕਿਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਨਾ ਜਾਏ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਨਾ ਮੋੜ ਦੇਣ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ ਜੀਭ, ਮੇਰੇ ਕੰਨ,ਮੇਰੇ ਪੈਰ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਰਹਿਮਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਦਾਤਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਏ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਇਹ ਕੋਈ ਡਰ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਖ਼ਿਆਲ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਡਾਹਢੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਏ-ਪਿਆਰਿਆ ਵੀਰਾ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਨਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਪਰਤੱਖ— ਤੇ ਮੈਂ ਨੌਕਰ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੇਵਲ ਸੁਪਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਹਿਬ Reality (ਅਸਲੀਅਤ) ਹਨ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਆ ਗਿਆ, ਆਕੜ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਾਹ ਲਿਆ— ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤੇਰੀ Promotion (ਤਰੱਕੀ) ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਤੇਰੇ ਬੱਚੇ

ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣਗੇ, ਉਹ ਤੇਰੇ ਬੁਢੇਪੇ ਵਿਚ ਕੌਣ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਤੂੰ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੈਂ, ਕੋਈ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਵੀ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹੋ ਡਰਾਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ-ਤੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਪਾਠ ਕਰੋ। ਉਹ ਸੱਜਣ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਨ-

(੧) ਜੋ ਹੋਣਾ ਤੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ

(੨) ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੈ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ

(੩) ਜੋ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਜੇ ਤੂੰ ਮੰਨ ਜਾਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸੱਚ ਹੈ ਤੇ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਆਪ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਤੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਰਹੁ ਤੇ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹੁ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਜੱਚਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਛੁਪਾਵਾਂ। ਹੁਣ ਅਗਸਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕਿਰਪਾ ਕਰ। ਆਪ ਦਾ ਆਗਮਨ ਵੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਛੂਹ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਣ ਲਈ ਮੇਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਭੈਣ ਦਾ ਸੰਗ ਵੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਕਮਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਆਗਮਨ ਵੀ ਹੈ। ਫੇਰ, ਛੇਤੀ ਕਰ, ਦੇਰ ਨਾ ਕਰ, ਭਰਦੇ ਝੋਲੀਆਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਰੇ; ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਉਹ ਹੈਂ ਜਾਂ ਉਹ ਤੂੰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ; ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਮੇਰੀ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਸਮਾ ਲੈ, ਤੂੰ ਹੋਵੇਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ, ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਕਰ ਸਕਾਂ ਤੇ ਛੱਜੂ ਝੀਵਰ ਹੀ ਰਹਾਂ। ਦੋ ਸਾਲ ਤੇਰੀ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਲਿਲ੍ਹਕਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਕਦੋਂ ਦਲ੍ਹੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਮੱਥੇ ਰਗੜਾਂ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਆਖਾਂਗਾ: ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭਿ ਦੁਖਿ ਜਾਇ।

-o-

ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ
੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ । ਕਦੇ ਅੱਖਾਂ ਨੂਟਦਾ ਹਾਂ ਕਦੇ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ । ਜੀ ਇਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਕਦੇ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਵੀ ਟੇਢਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬ ਤ੍ਰੁੱਠ ਪੈਣ ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਭੇਖ ਨੂੰ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਹਿਣ—ਜਾ ਤੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ । ਪਰ ਕਿੱਥੇ? ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਮੇਰੇ ਪਖੰਡ ਦੀ । ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੀ ਪਖੰਡ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਹ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਬਣੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਕ ਛਿੰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਕਿ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇ । ਬਸ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਇਕ ਨਕਸ਼ਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਚੱਲ ਪਈ। ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਜਾਂ ਮੇਰੀ "ਵਿਦਵਾਨਾਂ" ਵਾਲੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਚੇਚਾ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰਾ ਲੈਕਚਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਉਚੇਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦਿਖਾ ਕੇ ਮੈਂ ਗੰਭੀਰ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਸੂਲ ਹੀ ਇਹ ਹਨ ਕਿ–

(੧) ਗ਼ਰੀਬੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਜਾਏ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ, ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਿਆ ਜਾਏ ।

(੨) ਜ਼ਾਲਮ ਨਾਲ ਕਦੇ ਵੀ Compromise (ਰਾਜ਼ੀਨਾਮਾ) ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ।

(੩) ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰਿਆ ਜਾਏ ਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਜਾਵੇ।

(੪) ਦੇਹ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ,ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿ ਕੇ ਇਹ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਘਰ ਢਾਹੁਣਾ ਪਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਹੱਸ ਕੇ ਢਾਹੇ ।

(੫) ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗ਼ੈਰਤ ਕਦੇ ਨਾ ਖੋਹਵੇ ।

(੬) ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਲੀਨਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਿਕਲੇ ।

(੭) ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੌਣ ਭਰਾ, ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਪਤਨੀ ਆਦਿ ਸਭ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਨਾ ਲਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਏ ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵੱਲੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਅਵੇਸਲਾ ਹੋਵੇ ।

(੮) ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆਕੜੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਦੇਹ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਵਾਂਗ ਗਲ ਜਾਏਗੀ ।

(੯) ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਲਿਵ ਲਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁੱਲ ਜਾਏ ।

(੧੦) ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਕੱਟੇ ਪਰ ਨਿਰਵੈਰ ਰਹੇ । ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਮਤਿ ਆਵੇ ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕੀ ਕਿਹਾ ਹੋਣਾ ਹੈ । "ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ" ਤੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ" ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੇ ਹਰ ਫਿਕਰੇ ਬਾਅਦ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਲੈਕਚਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ-ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਾਸ ਹਾਂ, ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਦੋ ਅੱਖਰ ਆਖ ਸਕਿਆ ਹਾਂ । ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਜੈਕਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਸਨ । ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕੀਂ ਮੇਰੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ । ਮੈਂ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸੈਕਟਰੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਘੜੀ 'ਤੇ ਵਕਤ ਤੱਕਿਆ ੧੦.੩੦ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ । ਮੈਨੂੰ ੪੫ ਮਿੰਟ ਹੋਏ ਸਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਇਆਂ ਤੇ ੪੦ ਮਿੰਟ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆਣ ਲੱਗਾ । ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸਿਰੋਪਾ, ਇਕ ਕਿਰਪਾਨ ਮਿਲੇ । ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜ ਦਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਲੈਣ ਗਏ ਸਨ ਛੱਡਣ ਵੀ ਆਏ । ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਗ਼ਰੀਬੜਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ । ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਖਲੋਤਾ ਸੀ । ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਬਈ ਦੇਖ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੇ, ਮੈਂ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਪਰੇ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਹ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲੈ । ਉਸ ਸਿਰ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ,ਬਲਕਿ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਕੁਝ ਡੁਸਕੋਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ। ਇਤਨੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਛੱਡਣ ਆਏ ਸਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਵਾਪਸ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਪਰ ਉਹ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਨਾ ਛੱਡੇ । ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਬਈ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ?" ਜੀ ਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇਕ ਠੁੱਡਾ ਮਾਰ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਵਾਂ ਪਰ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ

ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲਿਆ ਸਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਲੋਕੀਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ "ਬਈ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਲੈਕਚਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ।" ਠੁੱਡਾ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵਿਗੜਨੀ ਸੀ । ਜਦ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੋਟਰ ਤਕ ਲੈ ਆਇਆ ਤੇ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ-ਬਈ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਉਸ ਅੱਥਰੂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ-

"ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਤੋਂ ਇਕ ਦਾਨ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ । ਆਪ ਨੇ ਮਹਾਨ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਲਈ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ । ਮੇਰੇ ਗ਼ਰੀਬ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖ਼ੈਰ ਪਾਓ—ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਦੀ । ਆਪ ਭਾਵੇਂ ਠੁੱਡੇ ਮਾਰੋ, ਪੋਲੀਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ ਇਹ ਦਾਨ ਪਾਏ ਬਗੈਰ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ । ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਤਨੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਵੇ ਸੰਗਤ ਦੀ, ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕਰੇ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਇਕ ਦਾਤ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਦਾਤ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਦੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ।"

ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਪਰ ਪੂਰੀ ਨਿਮਰਤਾ ਵਿਚ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਿਚ, ਉਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਬਈ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਚੱਲ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਚੱਲੀਏ । ਉਹ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਮੰਨ ਗਿਆ । ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਹ ਦਿਆਂਗਾ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਲਹਿ ਜਾਏਗਾ । ਮੋਟਰ ਵਿਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਸਾਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਹੋਰ ਦਰਸਾਇਆ । ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰਗੜ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕੋ ਦਾਤ ਮੰਗੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਤਾਂ ਇਤਨੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ । ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਦਾਤ ਦਿਓ ਤੇ ਨਾਲੇ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ —

(੧) ਕਿਤਨੀ ਵਾਰ ਆਪ ਨੇ ਜਿਤਨੀਆਂ ਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਤਨੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ?

(੨) ਕਿਤਨੀ ਵਾਰ ਆਪ ਕੋਲੋਂ ਖੁੰਝ ਨਾਲ ਜਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਤਨੀ ਵਾਰ ਆਪ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਕਿਉਂ? ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮੋਟਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸਾਂ, ਇਸ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਤਨਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹੁਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ, ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ, "ਤੇਰਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ? ਤੂੰ ਵੱਡਾ ਚੌਧਰੀ ਆਇਆ ਹੈਂ?" ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਹਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ

ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕਰੋਧ ਸੀ ਨਾ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਭਿਖਾਰੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਨਾਲੇ ਦਾਤਾਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਨਾਲੇ "ਸੱਚ" ਸੁਣਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ "ਸੱਚ ਦੀ ਝੂਠ ਮਿਲਾਈ ਖਿੱਚੜੀ" ਦੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਜਦ ਉਸ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਈ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ । ਉਸ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚ ਮਿਠਾਸ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ, ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੁਚੱਜਤਾ ਦੀ ਛੂਹ ਸੀ । ਉਸ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਸੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਲੈ ਕੇ (ਜੋ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ) ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ—

(੧) ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਜਾਏ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੁੱਖੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਿਆ ਜਾਏ, ਕੀ ਆਪ ਗ਼ਰੀਬੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਤੇ ਦੁੱਖੀਆਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਦੇ ਹੋ ? ਕੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸਾਂ ਆਪਣੇ ਮਕਾਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਣੀ ਸੀ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਚੂਸ ਕੇ, ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਘੱਟ ਮੁੱਲ ਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਈ ? ਕੀ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਬੇਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਸੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਲੁਟਾ ਦੇ, ਨਿਰਬਾਹ ਜੋਗਾ ਰੱਖ ਲੈ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ? ਕੀ ਆਪ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਰਦੇ ਵੀ ਹੋ ? ਕੀ ਆਪ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਲੋਕ ਝੁੱਗੀਆਂ ਝੌਂਪੜੀਆਂ ਵਿਚ ਭੁੱਖੇ ਨੰਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ? ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਝੁੱਗੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ ?

(੨) ਆਪ ਨੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ Compromise (ਸਮਝੌਤਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਰੀਜਨਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ, ਨਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ, ਜੇ ਉਹ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਆਪ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਭਰਦੇ ਰਹੇ । ਉਸ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕਈ ਕੋਠੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨੋਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੇ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ ।

(੩) ਆਪ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ, ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਸਫ਼ਾਈ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਕਹਿ ਕੇ ਡਰਾਉਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲੁਹਾ ਦਿਓਗੇ । ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਡਰਦੇ ਹੋ

ਆਪਣੇ ਲਾਲਚ ਪਿੱਛੇ ਹਰ ਇਕ ਕੋਲੋਂ । ਜਦੋਂ ਆਪ ਵਜ਼ੀਰ ਸੋ ਤਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਡਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਓਗੇ, ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਆਪ ਦਾ ਰਿਸ਼ਵਤਖ਼ਾਨਾ ਪਕੜਿਆ ਜਾਏਗਾ, ਕੋਈ ਆਪ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਦਾ ਮਾਲ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਢਵਾ ਲਏਗਾ । ਜੇ ਆਪ ਪਾਪ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਡਰਦੇ ਕਿਉਂ ?

(੪) ਜੇ ਦੇਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਉਂ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ Voluntarily (ਆਪਣੇ ਆਪ) ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੁਖੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਲਓ । ਆਪ ਹੱਸ ਕੇ ਮੌਤ ਕਬੂਲਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਕਦੇ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਣਾ ਪੈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਔਖੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ । ਆਪ ਤਾਂ ਕੀ ਮਰਨਾ ਹੈ ਤੁਸਾਂ, ਆਪ ਦੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਲੱਤਾਂ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੂਲ੍ਹੇ ਲੰਗੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਵਾ ਲਓ !

(੫) ਜਦੋਂ ਆਪ Journalist (ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਵੀਸ) ਸੀ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪੈਸੇ ਖਾ ਕੇ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਝੂਠ ਲਿਖਿਆ । ਅਸੈਂਬਲੀ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਕਿਤਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲੇ, ਕਿਤਨੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕੀਤੇ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲਚ ਤੇ ਡਰ ਹੇਠ ਗ਼ੈਰਤ ਨਾ ਛੱਡੇ ?

(੬) ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਲਾਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਉੱਤੇ ਕਰਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸੀ । ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਫੇਰ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਨ ਨਿਕਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਦਾ, ਨਾ ਹੁਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਦਾ । ਆਪ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਲੈਕਚਰ ਕਰਨ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ।

(੭) ਆਪ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ । ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਦਹੇਜ ਮੰਗਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਕੁੜੀ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਅਡੰਬਰ ਰਚ ਕੇ ਆਪਦੀ ਬਦਕਮਾਈ ਦਾ ਹੋਛਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾਉਂਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ । ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਲਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ । ਹਜ਼ਰਤ

ਈਸਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਕੇਵਲ ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਲਾਓ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਮੋੜਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੀਵਿਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਆਪ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਕੇਵਲ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਣ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਉੱਤੋਂ ਉੱਤੋਂ।

(੮) ਆਪ ਤਾਂ ਹੁਣ ਜਵਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ ਇਤਨੀ ਆਕੜ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ । ਆਕੜ ਨਾਲ ਕਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋ । ਐਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਡਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋ । ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਂਗ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀ ਦੇਣੀ ਹੈ, ਆਪ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ 'ਸੱਚ' ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿਓਗੇ । ਜਦੋਂ ਆਪ ਮਿਊਂਸਿਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਖਾਣ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ? ਆਪ ਜਦ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ । ਆਪ ਜਦ ਪੋਲੀਸ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਸੀ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਤੇ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰਨ ਪੈਸੇ ਖੋਂਹਦੇ ਸੀ ।

(੯) ਆਪ ਨੇ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿੱਤ ਲਿਵ ਲਾਈ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਰੱਬੀ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਭੁਲੇਖੇ ਮਾਇਆ ਨਾਲ । ਆਪ ਦੀ ਲਿਵ ਹੈ ਧੋਖੇ ਨਾਲ, ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ, ਝੂਠ ਨਾਲ, ਦਗ਼ੇਬਾਜੀ ਨਾਲ, ਤਾਕਤ ਨਾਲ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਾਲ, ਧਰਮੀ ਭੇਖ ਨਾਲ ।

(੧੦) ਆਪ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਕੀ ਕੱਟੋਗੇ ਆਪ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਆਪ ਤਾਂ 'ਸੱਚ' ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕੋਗੇ । ਆਪ ਤਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿਓਗੇ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਓਗੇ, ਫਾਂਸੀ ਚਾੜ੍ਹੋਗੇ, ਤੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਚਾੜ੍ਹੋਗੇ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਡਰ ਲਈ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਤਾਕਤ ਨਿੱਜੀ ਮਾਨ, ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਨਿੱਜੀ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ, ਨਿੱਜੀ ਵਡਿਆਈ, ਨਿੱਜੀ ਦੌਲਤ, ਨਿੱਜੀ ਰੋਹਬ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਆਪ ਦੇ ਪਾਪ ਨੰਗੇ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੰਗਿਆਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਰੋਧ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਨਿਸੱਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਪੂਰਨ ਭਾਰ ਸੀ । ਮੇਰਾ ਡਰਾਈਵਰ ਘੜੀ ਘੜੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਕਰਾਂ ਤੇ ਉਹ ਉਸ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਦਾ

ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੋਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਸੜਦਾ ਸਾਂ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਹੋਰ ਨਿਸੱਤਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਂ । ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੰਮ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ ਤਾਂ ਮਨ ਅੰਦਰੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਚੱਕ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ।

ਹੁਣ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪਕੜਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਜੱਫਾ ਮਾਰ ਲਿਆ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ । ਗੁਰਮੁੱਖ ਵੀਰ ਜੀਉ, ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪ ਖ਼ਾਸ ਭੈੜੇ ਹੋ । ਮੈਂ ਆਪ ਤੋਂ Certainly (ਸੱਚਮੁੱਚ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੈੜਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੇਰੀ ਮਰਜ਼ੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਾਂ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਆਪ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਆਪ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਝੂਠ ਨੂੰ ਉਪਰੋਂ ਸੱਚ ਨਾਲ ਕੱਜ ਕੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਅੱਲ੍ਹੜ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪਖੰਡ ਹੀ "ਧਰਮ"ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੈਕਚਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ! ਕਿਉਂਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਛੁਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਸੱਚ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ! ਪਿਆਰਿਓ !! ਹਮੇਸ਼ਾਂ !!! ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ । ਮੈਂ ਉਸ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਦੇ ਚਰਨ ਪਕੜ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ । ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਆਪ ਬਿਲਕੁੱਲ ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ । ਮੋਟਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ । ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਘਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ । ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਢੂੰਡਦਾ ਹਾਂ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ ਹਾਂ , ਸਾਹਿਬਾ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਇਕ ਲਫ਼ਜ਼ ਵੀ ਨਾ ਕਹਵਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਦਾ "ਜੀਵਨ" ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ 'ਲੈਕਚਰਾਰ' ਦਾ ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬੈਠੇ ਇਹੋ ਜਾਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੈਕਚਰਾਰ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ । ਉਸ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ—

"ਪਿਆਰਿਆ, ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ; ਕੇਵਲ ਨਿਰਵੈਰ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ—ਤੇ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ—'ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰ ਨ ਦੀਆ।' ਕੇਵਲ ਨਿਰਵੈਰਤਾ ਹੀ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਿਖਾਂਦੀ ਹੈ । ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ (ਨਿਰਵੈਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਖ਼ੈਰ ਪਾਓ, ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ ।

-o-

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਦਾਤਾ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ

੧੨ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ? ਸਵਾ ਦੋ ਵਜੇ ਹਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੇ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਲਮ ਪਕੜਾਈ ਹੈ । ਬੜੀ ਮੁੱਦਤ ਬਾਅਦ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਖੇੜਾ ਆਇਆ ਹੈ । ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਆਂ ਸਾਰ ਜਦ ਮੁੱਖੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ੁਕਰ ਨਿਕਲਿਆ । ਅੱਜ ਕਈ ਸਹਿਕਦੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਸ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਕਈ ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੁਸਕਰਾਏ, ਸਿੱਖ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੱਸੇ ; ਕਿਉਂਕਿ-

੧. ਗੁਰੂ ਸਿਖੁ ਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਏਕੋ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਚਲਾਏ, ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ।

੨. ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੇ ਬੰਧਨ ਕਾਟੈ, ਹੱਸ ਕੇ ।

੩. ਗੁਰ ਕਾ ਸਿਖੁ ਵਡਭਾਗੀ ਹੇ ॥

੪. ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਿਖ ਕੀ ਕਰੈ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥
ਸੇਵਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ॥ (ਅੰਗ ੨੮੬)

ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਸਾਹਿਬ, ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਈ ਰੱਖੋ ਨਾ—ਤੇ ਫਿਰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਲੈ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਸਮਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪੇ ਸੋਚ ਇਹ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਅਨਹਦ ਸੁਆਦ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਹ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ? ਮਨ ਵਿਚ ਉਬਾਲ ਆਇਆ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਸਤੀ ਆਈ, ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ 'ਉਠ ਛੱਡ ਮੰਜਾ' ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਇਆ, ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ, ਨੱਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਆਈ, ਮੇਰੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਗਟੀ । ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਉੱਠਿਆ ਤੇ ਆਪ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ "ਲੈ ਆਪੇ ਲਿਖ, ਆਪੇ ਮਾਣ,ਆਪੇ ਗਾ, ਆਪੇ ਜਰੁ, ਆਪੇ ਖੇਡ, ਆਪੇ ਰਚ ਜਾ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਵਿਚ ।" ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾਤਾ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖਲੋਤਾ । ਇਹ ਮਹੀਨੇ ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੀਝਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਤੜਪਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸਿੰਮਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ਵਿਚ ਗਦ ਗਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਰ

ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੀ Involuntary ਭਾਵਨਾ ਨਿਕਲੀ ਹੈ—ਨਿਕਲੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਈ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਹੈ, ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਤਜਰਬਾ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ ਤਾੜਨਾ ਦੇ ਦੇ ਕੇ, ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਇਤਨੀ Strict ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੰਗ ਮਾਣਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਰੰਗ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮਾਣੇ ਹਨ। ਸਵਾ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਦੀ Direct ਨਜ਼ਰੇ-ਇਨਾਇਤ ਨਾਲ ਤੇ ੧੨ ਸਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨਾਲ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਦਾਤੇ ਨੇ ਹੋਰ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਕੁਝ ਅਨੂਠੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ । ਨਵੰਬਰ, ਦਸੰਬਰ, ਜਨਵਰੀ ਇਹ ਮਹੀਨੇ ਹਨ ਸੱਚ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿਤਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਦੇ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਤੇ ਖ਼ੂਨ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ, ਸਰਬੰਸ ਵਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਤੇ ਇਕੋ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਹਥਿਆਰ ਵਿਚ ਸੁੱਚਤਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਵਿਚ ਸੁੱਚਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਸੱਚ" ਦੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ ਸਗੋਂ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀਦਾ ਹੈ, ਖ਼ੂਨ ਦਾਦਾ ਦੇਵੇ ਭਾਵੇਂ ਪੋਤਰਾ, ਮਾਸੂਮ ਦੇਵੇ ਭਾਵੇਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੁੱਚਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਹੈ, ਉਮਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਹੀਂ । ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਹੀਨੇ ਮੇਰੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗ਼ਰੀਬ ਨਾਲ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ । ੧੦ ਅਕਤੂਬਰ ੧੯੭੦ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟੇ, ੨੫ ਦਸੰਬਰ ੧੯੭੧ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਇਆ । ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਗਟ ਸੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ; ਪਰ ਕਿੱਥੇ ਫ਼ਰਕ ਹੈ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੀ ਦਿਖਾਏ ਹਨ ।

ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮੋੜ:

ਗੱਡੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਹੈ । ਜ਼ਰਾ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਲਹਿ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਕਾਂਟੇ ਵਾਲਾ ਸਿਗਨਲ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਂਟਾ ਬਦਲ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਪੀਡ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਮੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਉੱਤਰੇ ਬਗੈਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿੱਘ ਲੋੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਢਹਿ ਜਾਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਕੜ ਤੇ

ਕਰੋਧ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨੂੰ Sabotage ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਾਂਟੇ ਵਾਲਾ ਬਣਕੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਕੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਗਿਰੇ ਬਗੈਰ ਨਵੇਂ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲੱਗ ਜਾਏ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਅਣਜਾਣ ਹੈ, ਆਕੜ ਦੀ ਬਲਾ ਵਿਚ ਫਸਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ 'ਪੁਗ ਗਿਆ' ਸਮਝ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪੇ ਛੁਪ ਕੇ, ਪਰੇ ਹੋ ਕੇ, ਝੂਠ ਮੂਠ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਕਰਕੇ, ਲਾਚਾਰ ਤੇ ਆਵਲ ਬਾਵਲ, ਭੌਥਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬਣਾ ਕੇ ਇਕ 'ਫਲੈਸ਼ ਲਾਈਟ' ਘੁੰਮਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਾਮ, ਕਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਹੰਕਾਰ ਦੇ ਹੇਠ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦਰਦ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ "ਸਿੱਖਾ ਤੇਰਾ ਇਹ ਅਸਲ ਹੈ।" ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ —

੧) ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਨਾਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕਿੱਥੇ ਢੋਈ ਹੈ।

੨) ਗੁਰੂ ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ।

੩) ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝੀ ਬੈਠਾ ਸਾਂ ਤੇ ਹੈ ਕੀ ਹਾਂ।

੪) ਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਿਘਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਾਂ ?

੫) ਇਕਲੜੀ ਬਨ ਮਾਹੇ ॥

ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ Realisation ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ Helpless ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫਿਰ ਹੋਪ ਉਪਜਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਫਲੈਸ਼-ਲਾਈਟ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਉਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ **"ਜਿਤੜੇ ਫਲ ਮਨਿ ਬਾਛੀਅਹਿ ਤਿਤੜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਸਿ ॥"** (ਅੰਗ ੫੨) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੋਚਦਾ ਹੈ,ਸਾਹਿਬਾ ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਤੇਰੇ ਚੋਜ ਕਮਾਲ ਹਨ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਗੰਦਾ ਮਨ, ਐਕਸਰੇ, ਕਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਦਾਸ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਤੂੰ ਉਦਾਸੀ ਦੂਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ —

ਗੁਨਾਹ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਨ ਹੀ, ਵਿਕਾਰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਛੁਪੇ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨੇ 'ਫੋਕਸ' ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਰਹਵੇ, ਠਾਠਾਂ ਮਾਰੇ, ਗੁਰੂ

ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਜਾਣ ਕੇ 'ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਸੰਗ' ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖਿੜੇ ਤੇ ਖੇਡੇ ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦ ਇਤਨੀ ਅਤੁੱਟ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖਰਮਸਤੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਐਨ ਇੰਵ ਕੀਤਾ- ਬਲਕਿ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜਾਣ ਲੱਗਾ । ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਪਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪ ਹੀ ਨਵੇਂ ਮੋੜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਿਖਾਈ । ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਨਵੀਂ ਖੇਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ—

੧. ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਹਿਬ ਲੁਕਣ ਮੀਟੀ ਖੇਡਣ ਲੱਗੇ ਮੈਂ ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ।

੨. ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦੁੱਖੀ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਨਿੱਕਾ ਝਲਕਾਰਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ।

੩. ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਝਲਕਾਰੇ ਨਾਲ ਹੌਂਸਲਾ ਹੋਇਆ, ਮੁੜ ਮੁੜ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਝਲਕਾਰੇ ਵਿਚ Satisfied ਨਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ।

੪. ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੈਂ ਘਬਰਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਨਬਜ਼ ਪਕੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਰ ਨਾ ਜਾਏ । ਮਰਨ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ ।

੫.ਜਦ ਬੇਹਾਲ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰਨ ਨਿਮੋਝੂਣਤਾ ਵਿਚ ਆਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਹੁਣ ਅੱਗੇ ਚੱਲਾਂ :

ੳ) ਨਵੀਆਂ ਸਮਝਾਂ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ, ਨਵੇਂ ਮੋੜ ਗੁਰਚਾਲ ਦੇ, ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੇ, ਨਵੀਂ ਕੰਬਣੀ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ।

ਅ) ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਾਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੀ ਬੇਸਹਾਰਾ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੀਂ।

ਨਵੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ Clarity ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ:

੧. ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਔਗੁਣ ਸਾਫ਼ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

੨. ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਹੀਂ, ਅਕਲ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਣਪ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੇਵਲ ਰਹਿਮਤ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਸਾਫ਼ ਦਿੱਸਦਾ ਹੈ, ਕਿਛੁ ਹਾਥਿ ਕਿਸੈ ਦੈ ਕਿਛੁ

• ਨਾਹੀ ਸਭਿ ਚਲਹਿ ਚਲਾਏ ॥' (ਅੰਗ ੪੫੦)

੩. ਜਦ ਮੈਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ । ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਤਰਸ਼ ਉਪਜਦਾ ਹੈ ।

੪. ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਤਰਸ ਵੀ ਨਿਮ-ਰਤਾ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਵਿਚ ਉਪਜਦੇ ਹਨ । ਜੇ ਕੋਈ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਠੀਕ ਹਾਂ ? ਇਹੋ ਖ਼ਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

੫. ਸਾਹਿਬ ਮੁੜ ਮੁਸ਼ਕਰਾ ਕੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਭਾਵ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਸਾਹਿਬਾ ! ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੂੰ । ਤੂੰ ਸਦਾ ਦਇਆਲ ਹੈਂ, ਇੰਵ ਹੀ ਰੱਖ, ਦਰਦੀ ਰੀਝ ਰਹੇ, ਮੇਰੇ ਗੁਨਾਹ ਦਿੱਸਦੇ ਰਹਿਣ , ਰਹਿਮਤ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੱਜ ਕੇ ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਰੱਖ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੰਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਾਲੋਂ ਕਦੇ ਵੱਖ ਨਾ ਕਰ। ਮੈਂ ਖਿਣ ਖਿਣ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਵੀ ਵੇਖਦਾ ਰਹਵਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਤੇਰਾ ਦਰ ਕਦੇ ਨਾ ਛੁੱਟੇ ।

12 ਸਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਧਾਰਾ ਪੀਂਦਿਆਂ-ਪੀਂਦਿਆਂ ਇੰਵ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ Permanent ਖ਼ੁਰਾਕ ਹੈ,ਭਾਵੇਂ ਮਿਹਰ ਤਾਂ ਪਰਤੱਖ ਦਿੱਸਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਮਿਹਰ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਮੱਧਮ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ "ਮੈਂ" ਚੰਗਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਸਾਹਿਬਾਂ ਤਰਸ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦ ਮੈਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ । ਸੱਚਮੁੱਚ—

੧. ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੇਰੇ ਗੁਨਾਹ ਹਨ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।

੨. ਮੇਰੀ ਆਦਤ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਖਿਣ ਖਿਣ (Constantly) ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ Actually.

੩. ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹਾਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕਰਨੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ । ਮਿਹਰ ਦਾ ਸਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਹਾਂ ।

੪. ਜਦ ਮੈਂ ਆਪ ਮੁਹਤਾਜ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਿਪਟਿਆ ਰਹਵਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਰਹਿ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸਮਝਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਰ ਕਦੇ

ਆਪਣੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਮਾਫ਼ ਕਰਾ ਐਵੇਂ casually ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ਵਾਂਦਾ ਰਹਵਾਂ।

੫.ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਜੇ ਤੇਰੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਬਚਾਏ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਹੀ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ । ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸਾਹਿਬਾ ! ਕਿਆ ਰੰਗ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ, ਕਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਤੇਰੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ, ਨੇੜਤਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਿਚ। ਤੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਹੈਂ ।

ਹਾਂ, ਇਕ ਅਖ਼ੀਰਲੀ ਗੱਲ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਿਘਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਦੇ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ, ਕਦੇ ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜੋਦੜੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸਾਂ, ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ੋ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋਵਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਗੁਨਾਹਾਂ ਵਿਚ ਢਹਿ ਪਿਆ ਹਾਂ । ਫਿਰ ਉਠਾ ਲੈ ਸਾਹਿਬਾ । ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਜਦ ਜਲਾਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜਲਾਦ ਨੂੰ ਜੱਫੇ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਜੀਅ ਕੀਤਾ । ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਸਵਾਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਸੁੱਚਤਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਰੀਝ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਪਾਲਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ, ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਹ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਕਰੀਂ ਤੇ ਸੁਪਨਾ ਸੱਚ ਬਣਾਵੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਖ਼ਿਰ ਤੂੰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬੂੰਦ ਦੇ ਕੇ । ਹੁਣ ਲਾਜ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ, ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸਾਹਿਬਾ ।

-o-

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਲਪੱਗ ਦੀਆਂ ਲਿਲ੍ਹਕਾਂ

ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ,

ਇਕ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਤਕ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਸੰਸਾਰ (ਵਿਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ), ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਸ ਮਹਾਨ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਯਾਦ ਕਰੇਗਾ ਜਿਵੇਂ Table (ਟੇਬਲ) ਦੇ ਗਿਰਦ ਅਸੀਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰਪੂਰ ਲੋਕ ਬੇਮਹਿਨੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੇਖੋ ਵੇਖੀ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫੂਕ ਮਾਰਦੇ ਬੱਚੇ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ Happy Birthday (ਵਧਾਈ) ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਇੱਥੇ ਠੀਕ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਜਾਂ ਸਾਡੇ Present (ਸੁਗਾਤ) ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਈ । ਅਫ਼ਸੋਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ Birthday (ਜਨਮ ਦਿਨ) ਵੀ (ਜੋ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਦਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਇਕ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਦਕੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ) ਰਿਵਾਜਨ ਤੌਰ ’ਤੇ ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਤੇ ਤੇਰੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਮਨਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮਹਾਨ ਬਖ਼ਸ਼ੀ "ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ" ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ।

"ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ ॥"

ਅੱਜ, ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਮੈਂ ਇਹ Problem (ਮਸਲਾ) ਲੈ ਕੇ ਤੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ’ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਿਰ ਮੰਗ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ Waverers (ਮੂੜ੍ਹ) ਨੂੰ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ) ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਇਕ ਮਿਹਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾ ਦੇਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੰਵ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ?

ਤੇਰਾ ਇਕ ਇਕ ਅਹਿਸਾਨ ਯਾਦ ਹੈ ਮੈਨੂੰ "ਹਰ ਪਲ ਹਰ ਘੜੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਨਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਪੂਜਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਿੰਦਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਨਿਆਰਾ; ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਪਰ "ਬਖ਼ਸ਼ਣਹਾਰ" Adjective (ਗੁਣ) ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਪਾਪੀ ਨੂੰ Encourage (ਹੌਂਸਲਾ) ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ੪੦ ਖੋਤਿਆਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੈਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਜਿਤਨਾ ਚਾਹਵਾਂ ਲਾਡ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਢੀਠਾਂ ਹਾਰ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।

ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ੧੦-੧-੭੦ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਦੀ Midwifery (ਦਾਈ ਦੁਆਰਾ) ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਜੰਮਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਫ਼ਿਕਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ Baptism Ceremony (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ) ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਜੰਮਦਿਆਂ ਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਨੇ ਆਸ ਪਾਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਕੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ Baptise (ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ) ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਤਾਂ ਲੱਗਣ ਦਿਓ, ਇਹ Ceremony (ਰਸਮ) ਦਾ ਮਹਿਨਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਕੀ ਹੈ ? ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਦੱਸੇ ਪਰ ਇਹੀ ਕਹੀ ਜਾਏ ਕਿ Ceremony ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਨਾ ਸੁਣੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਗ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ 14-4-70 (ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ) ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਇਉਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।—

"ਅੱਜ ਮੇਰਾ (ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ) ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਚੜ੍ਹਾਈ ਬੈਠਾ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ.....ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਐਸੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਵਾਂ ਆਦਮੀ ਬਣ ਜਾਵਾਂ...ਮੇਰੀ ਲਾਜ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ, ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ, ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ, ਸਭ ਕੁਝ ਤੂੰ ਹੈਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਭ ਝੂਠੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਆਪ ਝੂਠਾ ਹਾਂ ਪਰ ਤੇਰੀ ਸੱਚਾਈ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣ ਲਈ ਤਰਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

ਤੂੰ ਤ੍ਰੁੱਠ ਪਿਆ। ਮੇਰੀ ਜੋਦੜੀ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮੇਰੀ ਤੀਬਰਤਾ ਤੇ ਇਕ Accelerator (ਨਵਾਂ ਜੋਸ਼) ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀਂ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਗਏ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਦ ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛਕੇਂਗਾ ਕਦੀ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਂਗਾ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜ਼ਰੂਰ ਛਕਣਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਤਾਂ ਲੱਗ ਲੈਣ ਦਿਓ ਕਿ ਮੈਂ ਰਹਿਤਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਤੇ Willing (ਰਜ਼ਾਮੰਦ) ਵੀ ਹਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਲੋਕੀਂ ਰਹਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਕਕਾਰ, ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਤੇ ਚਾਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਦੱਸਣ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹਨਾਂ-ਰਹਿਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੇ ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ-ਇਨਾਇਤ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਦਾ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ 14-4-71 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ।

"ਫਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣ,

ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਜਾਂ ਸੁਣਨੀ,

ਮੰਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ,

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵਾਂ ਸਮਝਣਾ,

ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੰਨਣਾ,

ਗ਼ਰੀਬ, ਅਮੀਰ, ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਦਾ ਤੇ ਮਜ਼ਬੀਅਤ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਮਿਟ ਜਾਣਾ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ, ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਉਠਦਿਆਂ ਲੈਣਾ, ਪਰਾਏ ਧਨ ਤੇ ਪਰਾਈ ਇਸਤਰੀ ਵੱਲ ਨਾ ਤੱਕਣਾ ;

ਸਿਵਾਏ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਣਾ ;

ਦੋਸਤ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਗ਼ਮੀ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਜਾਣਨਾ ।

ਨਾਮ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹੋਛੀਆਂ ਸਮਝਣਾ, ਭਾਉ, ਭਗਤੀ ਕਰ ਕੇ ਨੀਚ ਸਦਾਣਾ ;

ਮਨ ਨਾਲ ਹਰ ਵੇਲੇ ਲੜਾਈ ਕਰਨੀ ਤੇ ਜਿੱਤਣਾ ;

ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉਤਾਵਲੇ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸਭ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਬਣਨਾ ।

ਮੌਤ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਮਾਲਕ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ।

ਉਸਤਿਤ ਨਿੰਦਾ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬੇਅਸਰ ਰਹਿਣਾ ।

[ਜੇ ਉਸਤਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਦੀ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਜੇ ਨਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ]

ਕਾਮ, ਕਰੋਧ,ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਵਗੈਰਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਪੱਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਈ ਰੱਖਣਾ ।

ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਢੀਠ ਹੋ ਕੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਖ਼ੈਰ ਮੰਗਦੇ ਰਹਿਣਾ । ਸੁਖ ਦੁਖ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸਮਝਣਾ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਜੇ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ।"

ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗ੍ਰਿਸਥ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਵ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲਕੀਰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ "ਪਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਦੇਹ" ਜਾਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਰ ਦੇਣਾ।

ਤੂੰ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੈਂ । ਇਹਨਾਂ ਰਹਿਤਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਖ਼ੁਸ਼ਕ ਹੋ ਗਏ । ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਨਿਮਾਣਾ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹਾਂ । ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਤਨੇ ਔਖੇ ਸਿਲਬੇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਥ ਵੀ ਪਾਵੇ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਹੇ ਮੈਨੂੰ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੇਰਾ ਮਨ ਇਹਨਾਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨੂੰ Digest (ਹਜ਼ਮ) ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਤਾਂ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ "ਖੰਨਿਓ ਤਿਖੀ ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ' ਤਾਰ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ Willing (ਰਜ਼ਾਮੰਦ) ਹੈ । ਪੂਰਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਵਾਂ।

ਜਦ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਲਾਚਾਰੀ ਦੇਖੀ, ਮੇਰੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦੇਖੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੇਰਾ Analysis (ਘੋਖ) ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਦਯਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਛੇਤੀ Willing (ਰਜ਼ਾਮੰਦ) ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾਂ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਤੇਰਾ ਪਿਛਲਾ ਗੁਰਪੁਰਬ (੨੫ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ) ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੀ Willingness (ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ) ਦੇ ਦੇਵਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਬਣਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਹਿੰਮਤ ਦਿਵਾਏਂਗਾ । ਫੇਰ ਕੀ ਸੀ, ਉਸ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਤੇਰੇ ਦੁਆਰੇ ਹੋ ਗਿਆ । ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਕ ਭੈਣ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪਤੀ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਦਾਸ ਨੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਅੰਕਤ ਕੀਤਾ ਪਰ ਹੁਣ Memory (ਯਾਦਾਸ਼ਤ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇਰਿਆਂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ।

ਮਨ ਨੇ ਅਖ਼ੀਰਲੀ ਵਾਰ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ। "ਕੀ ਤੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈਂ? ਉੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ Mind (ਮਨ) ਤਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਹਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਹੌਂਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਥਿੜਕਿਆ ਨਹੀਂ । ਫੇਰ ਇਕ ਝਰਨਾਟ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੇਵਲ ਇਤਨਾ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਬਾਉ ਹੇਠ ਜਾਂ ਮਰਜ਼ੀ

ਬਗੈਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਨਾਲੇ ਕੀ ਤੁਸੀਂ (ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ) ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਭਰੇ ਨੇ ਇਕ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਰਹਿਮਤ ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਚੀਖ ਉਠਿਆ, ਬਿਲਕੁੱਲ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਗਿਆ ਤੇ ਰੀਝ ਉੱਠੀ ਕਿ ਕੀ ਕਦੇ ਮੈਂ ਵੀ ਅਜੀਤ, ਜੁਝਾਰ ਬਣ ਸਕਾਂਗਾ, ਕੀ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੀਆਂ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਵਿਕ ਚੁੱਕਾ ਹੈ । ਡਰ ਇਕੋ ਹੀ ਆਇਆ—

ਕਦੇ ਮੇਰੇ ਗੁਨਾਹ ਤੇਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮੱਧਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ—ਪਰ ਉਹ ਵੇਲਾ ਡਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ—ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਇਕ ਤੈਨੂੰ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲਾਡ ਕਰ ਸਕਾਂਗਾ ਜੇ ਇਕ ਲਾਚਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਕੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇਗਾ । Corresponding advantage ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਨਿਮਾਣਾ, ਗ਼ਰੀਬ ਬੇਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਮਿਟ ਜਾਵਾਂ ।

"ਮੋਹਿ ਅਨਾਥ ਗਰੀਬ ਨਿਮਾਨੀ ॥
ਕੰਤ ਪਕਰਿ ਹਮ ਕੀਨੀ ਰਾਨੀ ॥" ਅੰਗ ੩੯੪

ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ :

'ਗਲੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀਆ ਆਚਾਰੀ ਬੁਰੀਆਹ ॥'

ਕਿੱਥੇ ਜਾਵਾਂ, ਕਿਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ-ਹੋਰ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ । ਹੁਣ ਕੇਵਲ ਤੂੰ ਹੈਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਧਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਆਣ ਵੱਸਦਾ ਹੈ ।

ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥
ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ ਸ੍ਰਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥ (ਅੰਗ ੫੧੭)

ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਮਾਰ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਰੱਖ, ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਕਰਾ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਭੀਖ ਮੰਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਲਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਸਤਤਾਂ ਕਰਵਾ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਪਵਾ, ਭਾਵੇਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮੋਚੀ ਬਣਾ । ਇਕੋ ਆਸ ਤੇ ਇਕੋ ਰੀਝ ਹੈ,ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਵੇਂ ਲਪਟਿਆਂ ਰਹਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਤਾ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਦਰ ਨਹੀਂ

ਛੱਡਦਾ ਤੇ ਇਕ-ਮਨ ਇਕ-ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਜੰਜ਼ੀਰ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਿੱਥੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਇਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅਤਿਅੰਤ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਾਣਿਆ। ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਹ ਭੈਣਾਂ ਭਰਾ ਹਨ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਚਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅੱਛਾ ਹੁਣ ਤਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਕੁੱਤਾ ਮਾਲਕ ਦਾ ਲਾਡ ਦੇਖ ਕੇ ਜੁਰਅਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 'ਸਤਿਗੁਰ ਕੋਟ ਪੈਂਡਾ ਆਗੇ ਹੋਇ ਲੇਤ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਦੱਸਾਂ ; ਪਰ ਇਹਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ, ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਭਗਤੀ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦੀ ਆਸ ਲਗਾਈ ਬੈਠਾ ਹਾਂ।

ਮੇਰੀ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰੀ ਕਹਾਣੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਜੋ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲਾਡ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੀ ਰਹਵੇਗੀ—

ਔਗੁਣਹਾਰੇ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣੋ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜ।

ਜੇ ਹਉ ਪੂਤ ਕਪੂਤ ਹੈ ਬਹੁੜ ਪਿਤਾ ਕੋ ਲਾਜ।

ਚੋਜੀ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮਾ, ਚੋਜੀ ਮੇਰੇ ਗੋਵਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਤੂੰ ਕਈ ਇਹਸਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਮਨ ਰੀਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਕੁ ਗਿਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਵਾਂ—

"ਸੋ ਦਰੁ ਕੈਸੇ ਛੋਡੀਐ ਜੋ ਦਰੁ ਐਸਾ ਹੋਇ ॥"

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੁਕਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ "ਗੁਰੂ ਜੋਗਾ" ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। (ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦੇ ਅੰਗਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ)।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਸਮਝ ਕੇ Safe Conduct (ਚੰਗਾ ਸਲੂਕ) ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੁਣਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਨਿਹੱਥੇ 'ਤੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਲਾਚਾਰੀ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫ਼ਾਇਦਾ

ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੇ, ਬਦਲੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿੱਖ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਮੈਨੂੰ 'ਸੇਵਾ' ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਣੋਂ ਤੂੰ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ । ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ "ਚੂਲੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ" ਮੈਨੂੰ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ । ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦ ਮੈਂ ਇਕ ਕੌਡੀ ਲਈ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਛੁਪ ਛੁਪ ਬੈਠਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਸੀ । ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਬੈਠਾ ਸਾਂ "ਤੂੰ ਨਿਮਾਣਾ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਮਾਣ ।"

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ Through (ਰਾਹੀਂ) ਜਾਗ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ । ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਡੁੱਬਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਜੋ ਡਿਗੇਗਾ ਉਹ ਡੁੱਬੇਗਾ ਹੀ !

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਤੇ ਤੋਂ ਆਦਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਸੀ- 'ਇਨਹੀ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਸੇ ਸਜੇ ਹਮ ਹੈਂ, ਨਹੀਂ ਮੋ ਸੋ ਗਰੀਬ ਕਰੋਰ ਪਰੇ ਹੈਂ।'

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਰਹਿਮਤ ਕਰ ਕੇ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ਤੇ ਮਰ੍ਹਮ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਸੀ । ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਤੂੰ ਘੜੀ ਘੜੀ ਚੇਤੇ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਇਹ ਹੈ "ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਹੀ ਭੇਦ !"

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰਹੰਦ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਚਿਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਇਕੋ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਡੋਲਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖਕੇ ਡੋਲਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸਾਖੀ ਕਰ ਕੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ਮੇਰਾ ਅਸਲੀ ਮਿੱਤਰ ਹੈਂ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਰ ਵੇਲੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਪਰ ਤੇਰੇ ਲਾਡ, ਤੇਰੀਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਤੇਰਾ ਇਹਸਾਨ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ-

(ੳ) ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਸੀ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ । ਤੇਰਾ

ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਦਾਸਤਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਰਚਾਰਕ ਤੇ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਚਾਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਲੋਕ ਲਾਜ ਨੂੰ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ birthday (ਜਨਮ ਦਿਨ) ਮਨਾਂਦਿਆਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਉਹ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ।

(ਅ) ਤੇਰੀ ਬਾਣੀ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤਾਂ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਹੈ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਅਲਪੱਗ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ Commentators (ਬੁਲਾਰੇ) ਜਦੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਹੈ, ਪਰ Off-stage (ਮਰਯਾਦਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ) ਨਾ ਆਪ ਕਰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

(ੲ) ਅਸੀਂ ਰੈਣ ਸਬਾਈਆਂ ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਦੀਵਾਨ ਮਨਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤੇਰੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਕਰਦੇ, ਤੇਰੇ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸ਼ਲਾਘਾ ਭਰਪੂਰ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਜੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਮ ਕਸੌਟੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੋਕ ਲਾਜ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਪਰਖਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਤੇ ਇਹ ਸਮਝਾ ਦੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਅਟੱਲ ਨਹੀਂ ? ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਘਰ ਦੇ ਸੁਖ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਲੋਕ-ਪਚਾਰੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਵੇਗਾ।

੧. ਸੁਨਿ ਸਖੀਏ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਣ ਨਿਸਾਨੀ ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿ ਤਜਿ ਲਾਜ ਲੋਕਾਨੀ ॥ ਅੰਗ ੭੩੭
੨. ਬਾਣੀ ਤ ਕਚੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਝਹੁ ਹੋਰ ਕਚੀ ਬਾਣੀ ॥ ਅੰ: ੯੨੦
੩. ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥ ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥ ਅੰ:੭੨
੪. ਝਖੜੁ ਝਾਗੀ ਮੀਹੁ ਵਰਸੈ ਭੀ ਗੁਰੁ ਦੇਖਣ ਜਾਈ ॥ ਅੰਗ ੭੫੭
੫. ਏਹੁ ਕੁਟੰਬੁ ਤੂ ਜਿ ਦੇਖਦਾ ਚਲੈ ਨਾਹੀ ਤੇਰੈ ਨਾਲੇ ॥
ਸਾਥਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ ਨਾਹੀ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ ਕਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥ਅੰਗ ੯੧੮
੬.ਜਿਨਾ ਦਿਸੰਦੜਿਆ ਦੁਰਮਤਿ ਵੰਞੈ ਮਿਤ੍ਰ ਅਸਾਡੜੇ ਸੇਈ॥ ਅੰਗ ੫੨੦

੭.ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰਾ ਮਾਤਾ ॥ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਬੰਧਪੁ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭ੍ਰਾਤਾ॥
ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਰਾਖਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਤਾ ਭਉ ਕੇਹਾ ਕਾੜਾ ਜੀਉ ॥੧॥ ਅੰ:੧੦੩

੮. ਲੋਕਨ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ ਉਪਮਾ ਤੇ ਬੈਸੰਤਰਿ ਜਾਰਿ ॥
ਕੋਈ ਭਲਾ ਕਹਉ ਭਾਵੈ ਬੁਰਾ ਕਹਉ ਹਮ ਤਨੁ ਦੀਓ ਹੈ ਢਾਰਿ॥
ਅੰਗ ੫੨੮

੯. ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਅੰਗ ੧੪੧੨

ਹੁਣ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੂਰਖ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਦੇ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ-

੧. ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਿਸਥ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਾਂ (ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਕਹਵੇ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ—ਹਰ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕੀ ਹੈ "?)

੨. ਦੂਜੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਨਾਨੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਨਿੰਦਾ ਵਿਚ ਮਸਤ ਰਹੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਦੂਜਾ ਸਾਥੀ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨੀ ਸੁਣਨੀ ਨਹੀਂ । ਜੇ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਨਾ ਬਦਲਣਾ ਭਾਵੇਂ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਤੇ ਔਖਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ।

੩. ਜੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜੇ ਸੌਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿ ਨਾ ਦੇਵਾਂ, ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਗੱਪਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ।

੪. ਕੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੁਧਰੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਵਾਲੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਵਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕ ਲਾਜ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਨਾ ਬੋਲਾਂ (ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਭੋਰੀ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇਰੇ ਦੋਨੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਭੈਣ ਨਾਲ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਦੇਵਾਂ) ਤੇਰੇ ਨਾਂ "ਜੇ ਕਰ ਗੱਲ ਸੁਣਾਵੇ ਹਰਿਨਾਮ ਕੀ ਉਹ ਗੁਰਸਿਖਾ ਮਨ ਮੀਠਾ" ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਰਨਾ ।

੫. ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਾਂ ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਾਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ ਵੱਲ ਦੇਖਾਂ ਤਾਂ "ਸਿਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ" ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨਾਂ । ਜੇ ਘਰ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ

ਤੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ।

੬. ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਪ ਹੈਂ ਕਿ "ਮੀਆਂ ਬੀਬੀ" ਵੀ ਕੂੜੇ ਹਨ । ਜੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਗਾਂਦੇ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਵਾਪਾਰ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂ, ਕੌਡੀਆਂ ਚੁਣਦਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਘਰ ਕਲੇਸ਼ ਨਾ ਪਵੇ ।

੭. ਕੀ ਮਾਤਾ ਭਾਗੋ ਕਲੇਸ਼ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਦੇ ੪੦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਜਾ ਕੇ ਬਿਦਾਵਾ ਪਾੜ ਸਕਣਾ ਸੀ ? ਹੁਕਮ ਹੈ '**ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਰਨ ਧਿਆਵੈ, ਆਪ ਛਡ ਸਦਾ ਰਹੇ ਪਰਣੇ, ਅਵਰ ਨ ਦੇਖੇ ਕੋਈ**' ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਜਾਂ ਮੇਰਾ ਬਾਪ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਸੁਣ ।

[ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਸੁੱਖ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਤੇ ਲੋਕ ਲਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਰੀਝ ਤੋਂ ਵਾਂਞਿਆਂ ਨਾ ਰੱਖ ਦੇਣ ਜਿਸ ਰੀਝ ਦੀ ਸੱਧਰ ਨਾਲ ਤੈਨੂੰ ਸਿਰ ਦੇਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਤੇ ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਦੀ ਝਲਕ ਪਾਈ ਸੀ ।)

੧. ਜੇ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤੂੰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਜੁਝਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ।

੨. ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਘਨੱਈਆ, ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ, ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ।

੩. ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਰਾਹਬਰ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਭੇਦ ਭਾਓ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । ਕੇਵਲ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਨ ਵਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ।

੪. ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਬਗੈਰ ਮੈਂ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਯਾਰੜੇ ਦਾ ਸੱਥਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ।

੫. ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । (ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਮੈਨੂੰ Abnormal (ਅਸਾਧਾਰਣ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ normal (ਸਾਧਾਰਣ) ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵਾਂ ।

੬. ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਮੰਗ ਕੇ ਸੁੱਚੇ ਪਿਆਰ 'ਤੇ ਦਾਗ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਮਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

੭. ਜੇ ਤੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ਣਹਾਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਇਹਮਾਲ-ਨਾਮੇ ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

੮. ਜੇ ਤੂੰ ਦਯਾਵਾਨ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕੋ ਦਯਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਇਕ ਤਿਲ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਵਿਸਰੇਂ ਤੇ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਮੱਥਾ ਹਰ ਘੜੀ ਪਿਆ ਰਹਵੇ।

੯. ਜੇ ਤੂੰ Democrat (ਪੰਚਾਇਤਵਾਦ) ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ Democracy (ਲੋਕ ਰਾਜ) ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਮਿਟ ਜਾਵਾਂ ਤੇ "ਸ਼ਬਦ ਮਰੋ ਫਿਰ ਜੀਵੋ ਸਦਹੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਰਨ ਨ ਹੋਈ" 'ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਮਰ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

੧੦. ਜੇ ਤੂੰ ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਹੈਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖੋਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। "ਤੂੰ ਭਗਤ ਵਛਲ ਹੈਂ" ਇਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ Consolation (ਇੱਛਾ) ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਭਗਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਪਰ 'ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ" ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪਰਦੇ ਕੱਜ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ।

ਆਖ਼ਰੀ ਰੀਝ

ਸਾਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖ਼ਸ਼ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੀ ਨਾ ਮਨਾਂਦੇ ਰਹੀਏ ਸਗੋਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੀਏ । ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਵਾਂ ਤੇ ਮਿਟ ਜਾਵਾਂ। ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ੪੦, ੪੦ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅਗਰ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਚੌਂਕ ਪਿਆ ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਆਖਿਆ ਇਹ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਕੇ ਅਧਰਮ ਫੈਲਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੀ ਭੇਖੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਭਰ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰੀ ਬਾਹਰਲੀ ਸ਼ਕਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇ ; ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਿਰ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਕਬੂਲ ਕਰ, ਰੀਝਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਦੇ, ਕਰੇਂਗਾ ਨਾ ?

-o-

ਗੁਰ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਓ ਵਡਭਾਗੀ

ਸਮਰੱਥ ਪਿਤਾ ਦਾ ਮੈਂ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਪਤੀ ਦੀ ਮੈਂ ਪਤਨੀ, ਸਮਰੱਥ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮੈਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਾਂ ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਮੈਂ ਮਿੱਤਰ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ; ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕੋ ਮਾਣ ਹੈ, ਇਕੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਤੇ ਇਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਇਕੋ ਯਾਦ ਹੈ, ਇਕੋ ਚਾਅ ਹੈ, ਇਕੋ ਲਗਨ ਹੈ, ਇਕੋ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ, ਇਕੋ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਤੇ ਇਕੋ ਲਿਲ੍ਹਕ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇਕੋ ਹੀ ਸਦ ਹੈ, ਓਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਟੁੱਟ ਨਾ ਜਾਏ।

ਜਦੋਂ 22/8 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਵੱਜਣ ਹੀ ਵਾਲੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਦਿਹਾੜਾ ਆਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕੁਝ ਤਿਆਰੀ ਕਰਾਂ ਉਸ ਯਾਦ ਦਾ ਸਵਾਦ ਲੈਣ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਥਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਮੈਂ Westren education ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿਦਕ ਤੇ ਆਪਣਾ ਭਾਓ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭੁੱਲ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਤਾਬ ਕਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਗ਼ਰੀਬੜੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਓਹੀ ਨਕਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਵਿਚ ਅੱਜ 23-8-79 ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਪਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੇਟਿਆ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਮਿਲਣਾ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਬਗੈਰ ਗੁਰੂ ਭੇਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਵੀਚਾਰ ਕਰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਹੈ, ਲੇਖ ਲਿਖ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਤੁਕਾਂ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਨਾਲੇ ਮੋਟਾ ਕੜਾ ਤੇ ਲੰਮੀ ਕਿਰਪਾਨ ਨਾਲ ਦਾੜ੍ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮੈਂ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਵੀਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਭੇਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾ ਭੇਜੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਨਾਇਅਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੇਵੇ। ਉਹ

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਕ ਰਾਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਆਂ ਝੜੀਆਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਸਲਾਹ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨੇ ਲਾਈਆਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਕੱਟੇ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਹੌਲੇ ਫੁੱਲ ਹੋ ਗਏ । ਫੇਰ ੧ ਸਾਲ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ Literally ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਹਿਣ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੱਥ, ਗੁਰੂ ਦੀ Grace, ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਯਾਦ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ । ਅੰਦਰੋਂ ਲਿਲ੍ਹਕਾਂ ਲੈਂਦੇ ਕਹਿਣ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬੂੰਦ ਮੇਰੇ ਮੁੱਖ ਵਿਚ ਪਾਉ । ਸਾਹਿਬ ਤ੍ਰੁੱਠੇ ਤੇ ੧ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ । ਸਵਾਦ ਆਇਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਰ ਜੁੜਿਆ, ਰਹਿਮਤ ਵਰਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ੧ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਵੀਚਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਉਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ:-

1. ਕੋਈ Formality ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਖੇਡ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਹੀਣ ਜਨੇਊ ਵਾਂਗੂੰ ਧਾਰ ਲਈ ਜਾਏ ।
2. ਕੋਈ ਤਲਿਸਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਾ ਵਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਦੂ ਕਰ ਦੇਵੇ।
3. ਕੋਈ ਰਸਮ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਇਕ Certificate ਦੇ ਕੇ ਖ਼ਾਲਸ ਬਣਾ ਦੇਵੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਹੀਣ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ।
4. ਕੋਈ ਲੋਕ-ਪਚਾਰੇ ਦੀ ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਕੇ ਕਹਿ ਸਕੀਏ ਇਤਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ Majority ਨਾ ਪਾਠ ਕਰਨ, ਨਾ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣ ਤੇ ਨਾ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ।
5. ਕੋਈ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਸਕੇ। ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਨ ਤੱਕਣਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਅੰਦਰਲਾ ਭਾਵ ਤੱਕਣਾ ਹੈ ਤੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਚਾਉ ਤੱਕਣਾ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜੇ ਇੰਵ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ੧ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਉਹੋ ਪਿਆਰ, ਉਹੋ ਕਿਰਪਾ, ਉਹੋ ਖੇੜਾ ਕਿਉਂ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਕੇ ਮਾਣਿਆ ।

ਵਹਿਮਾਂ ਤੇ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਆਕੜ ਦੇ ਟਿੱਬੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖ਼ਾਲਸੇ

ਬਣਨ ਦੀ Formality ਕਰ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾ ਛਕੇ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੌਦੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਭੁੱਲ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਤਨਾ ਨਿੱਕਾ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਿਤਨੇ ਉਹ ਆਪ ਹਨ । ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਆਪ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ; ਪਰ ਆਪਣੀ ਆਕੜ, ਤੰਗਦਿਲੀ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੰਗ ਦਾਇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਵੀ ਇਸ ਤੰਗ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਯਾਦ ਕਰੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵੱਲ ਹੀ ਖ਼ਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਤੱਕਦਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ । ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਜਿਤਨੇ ਵੀ ਧਰਮੀ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਸਾਂਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ । of course ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਦੀ ਦੱਸੀ, ਰਹੁ ਰੀਤ, ਅਸੀਂ ਅਪਣਾਈਏ ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਈਏ ਕਿ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖ ਨਾ ਹੋਣ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੇ ਬਗੈਰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭੁੱਲੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ । ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ :-

੧. ਇਕ ਨੇਤ੍ਰਹੀਣ ਮਦਰਾਸੀ ਬੱਚੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੀ, ਸੁਣਦੀ, ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਦੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦੀ ਹੈ —ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ । ਕਈ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਰੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ—ਕਿ ਆਪ ਮੈਨੂੰ ਬਿਲਕੁੱਲ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖੋਗੇ । ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ Formally ਧਰਮ ਬਦਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ Formal ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਗਰ ਜਾਨ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ।

੨. ਇਕ U.P. ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਕਿਤੇ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਮਾਲਕ ਦੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰ ਹਨ ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਤੇ ਤੋਬਾ ਕਰਕੇ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਤਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਤੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀਰਤਨ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰੁਮਾਲੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਣਦੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਉਹ ਸਿੱਖ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਲੇਖ, ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਸ਼ਬਦ, ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਇੰਵ ਟੁੰਬਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਓਹਾ ਦਿਲ, ਆਕੜ ਵਾਲਾ, ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਰ ਬਾਹਰੋਂ ਹੋਰ, ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲੀਨ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ । ਇਹ U.P ਦੇ ਵੀਰ 5-6 ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ Formally ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਲਿਆ ।

੩. ਇਕ ਭਗਤ ਜੀ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਗਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ 3-4 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ Formally ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਵੀ ਪੁੰਜ ਹਨ।

੪. ਦਾਦਾ ਚੇਲਾਰਾਮ ਸਿੰਧੀ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ-

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੌਣਾ, ਸ਼ਰਾਬ ਮੀਟ, ਮੱਛੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਹੇਜ਼ ਤੇ ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਜੀਵਣ ਦੀ ਘਾਲਣਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਕਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਧੂਹ ਪਈ । ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਵਾਲ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ।

੫. ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ Nwfp (Pakistan) ਤੋਂ ਆਏ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਵੀਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦ-ਜਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ । ਕੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ।

ਹੁਣ ਪੌਣੇ ਦੋ ਵੱਜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ । ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨੇਤ੍ਰਹੀਣ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉਸ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਕਹੇ ਜਿਸ ਮੈਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ ਕਿ:-

੧. ਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਨ ਵਿਚ ੨੪ ਘੰਟੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਬਗੈਰ ਕੁਝ ਦਿੱਸੇਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ।

੨. ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਦੀ ਕਦਰ ਜਾਣੇਗਾ । Formality ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ।

੩. ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਹ ਨਿਰਵੈਰ, ਨਿਰਭਉ, ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ।

੪. ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲੋਕ-ਪਚਾਰੇ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰੀਝਾਂ-ਭਰੀ ਉਸ ਪਤਨੀ ਵਾਂਗ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੜੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਾਲ ਰੀਝਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਉਹਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

੫. ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਰ ਘੜੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਚਾਅ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚਾਰ ਚੰਦ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖ ਨਾ ਛਕੇ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਕੇਵਲ Formal ਅੰਮ੍ਰਿਤ ’ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ (ਭਾਵ ਕੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਜੰਮਿਆ ਹੋਵੇ)

੧. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ।

੨. ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨ ਮਾਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਛਕੇ ।

੩. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਤੇ ਆਪਾ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਚਾਅ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ ।

੪. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਹਿਮਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜਦੀ ਹੈ ।

੫. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ ਦੀ ਮੌਜ ਤੇ ਸਵਰਗ।

ਨਰਕ, ਰਾਜ ਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ।

ਆਸੀਸ ਦਿਉ ਨਾ, ਮੇਰੇ ਵੀਰੋ, ਮੇਰੀਉ ਭੈਣੋ, ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਓ, ਮੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗੋ ਕਿ ਨਿਭ ਜਾਏ, ਨਿਭ ਜਾਇ ਤੋੜ ਤਕ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਨਾ ਛੁੱਟਣ, ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦਨੀਆਂ ਆਪਣੀ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ । ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ, ਘਰ ਵਿਚ, ਗੱਡੀ ਵਿਚ, ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਘੜੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਰਸ ਪੀਂਦਾ ਰਹਵਾਂ । ਸੰਗਤ ਦੀ ਚਰਨਧੂੜ ਦਾ ਸਦਕਾ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਬਣਾਂ, ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਾ ਮੰਗਾਂ । ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਚਮਕੇ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚਮਕੇ ।

-o-

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜ

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਸਮਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦੁਰਕਾਰੇ/ਤ੍ਰਿਸਕਾਰੇ, ਅਪੰਗ, ਲੂਲ੍ਹੇ-ਲੰਗੜੇ, ਅਪਾਹਿਜਾਂ, ਅਨਾਥਾਂ ਅਤੇ ਲਾਵਾਰਸਾਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਮਹਾਨ ਕਰਮਯੋਗੀ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਨ 1947 ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਗਤ ਜੀ ਕੋਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਜਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੀ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੇ ਪੰਧ 'ਤੇ ਨਿਕਲੇ—ਲੋਕ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਗਏ ਕਾਰਵਾਂ ਬਣਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਨਾ-ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਲਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕ ਗੌਰਵਪੂਰਣ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ...

ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ :-1809 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਘਰ।

ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ :- *ਦਵਾਈਆਂ, *ਮੈਡੀਕਲ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, *ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਥਿਏਟਰ, *ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕੇਂਦਰ, *ਐਂਬੂਲੈਂਸ, *ਮਸਨੂਈ ਅੰਗ ਕੇਂਦਰ, *ਫਿਜ਼ਿਓਥਰੈਪੀ ਸੈਂਟਰ, *ਡੈਂਟਲ ਕਲੀਨਿਕ, *ਅਲਟਰਾ ਸਾਊਂਡ ਸੈਂਟਰ, *ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਕਲੀਨਿਕ, *ਮੰਦ-ਬੁੱਧੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੰਵੇਦੀ ਕੇਂਦਰ, *ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਨ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਕੇਂਦਰ, *ਕੰਨਾਂ ਦੇ Cochlear Implant ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਥਿਏਟਰ *ਆਪਣਾ ਘਰ, * ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ।

ਜਾਗਰੂਕਤਾ :- * ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, * ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, * ਕਿਤਾਬਚੇ ਅਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ, * ਸੈਮੀਨਾਰ ਅਤੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ।

ਵਾਤਾਵਰਨ :-*ਨਰਸਰੀ,*ਪਾਣੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਲਾਂਟ, ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ *ਦਰੱਖਤ ਲਗਾਉਣਾ, *ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ, *ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮਾਂ।

ਮੁਫ਼ਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ:

* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਸੀਨੀ. ਸੈਕੰ: ਸਕੂਲ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿੱਤਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੂੰਗੇ ਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੂੰਗੇ ਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਅਟਾਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਬੁੱਟਰ ਕਲਾਂ ਕਾਦੀਆਂ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੂੰਗੇ ਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਬੁੱਟਰਕਲਾਂ, ਕਾਦੀਆਂ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੂੰਗੇ ਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਕਟੋਰਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੂੰਗੇ ਤੇ ਬੋਲਿਆਂ ਲਈ ਸਕੂਲ, ਸਰਹਾਲੀ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ।
* ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, (ਪਲਸੋਰਾ) ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ।

ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ :

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ 7 ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ *1809 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ :-

ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ	-390	ਏਡਜ਼ ਵਾਲੇ	-19
ਅਧਰੰਗ/ ਪੋਲੀਏ ਵਾਲੇ	-160	ਮਿਰਗੀ ਵਾਲੇ	-204
ਮੰਦ-ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ	-430	ਕੈਂਸਰ ਵਾਲੇ	-02
ਗੂੰਗੇ ਬੋਲੇ	-175	ਸ਼ੂਗਰ ਵਾਲੇ	-84
ਬਜ਼ੁਰਗ	-143	ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ	-98
ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਵਾਲੇ	-27	ਛੱਡੇ ਗਏ ਬੱਚੇ	-06
ਟੀ.ਬੀ. ਵਾਲੇ	-05	ਠੀਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਰੋਗੀ	-27
ਨੇਤਰਹੀਣ	-39		

31 ਦਸੰਬਰ 2017 ਤਕ ਕੁੱਲ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ *1809

* ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਉਪਰੰਤ ਠੀਕ ਹੋਏ ਮਰੀਜ਼ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ :	ਰੋਗੀ
1. ਮੁੱਖ ਬ੍ਰਾਂਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਬੱਚਾ ਵਾਰਡ, ਮਾਤਾ ਮਹਿਤਾਬ ਕੌਰ ਵਾਰਡ, ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਰਡ)	359
2. ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ	876
3. ਪੰਡੋਰੀ ਵੜੈਚ ਬ੍ਰਾਂਚ	99
4. ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਬ੍ਰਾਂਚ	93
5. ਜਲੰਧਰ ਬ੍ਰਾਂਚ	39
6. ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ	228
7. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪਲਸੋਰਾ) ਬ੍ਰਾਂਚ	115
ਕੁੱਲ ਮਰੀਜ਼	**1809**

ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ :

(ੳ) ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਅਤੇ ਲੈਬਾਰਟਰੀ : ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਅਤੇ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਖ਼ਰਚ 1 ਕਰੋੜ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ ।

(ਅ) ਸਹਾਇਕ ਸਟਾਫ਼ : ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਜਿਵੇਂ ਨਰਸਾਂ, ਫਾਰਮਾਸਿਸਟ, ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਟੈਕਨੀਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

(ੲ) ਖ਼ੂਨ-ਦਾਨ ਕੈਂਪ : ਦੁਰਘਟਨਾ-ਗ੍ਰਸਤ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਖ਼ੂਨ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਖ਼ੂਨ-ਦਾਨ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੰਨ 2017 ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਖ਼ੂਨ-ਦਾਨ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ 275 ਯੂਨਿਟ ਖ਼ੂਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ।

(ਸ) ਐਂਬੂਲੈਂਸ:- ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ, ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਸੜਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਐਂਬੂਲੈਂਸਾਂ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

(ਹ) ਬਣਾਵਟੀ ਅੰਗ ਕੇਂਦਰ : ਲੋੜਵੰਦ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਲਈ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਬਣਾਵਟੀ ਅੰਗ

ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਵਟੀ ਅੰਗ ਮੁਫ਼ਤ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ 2003 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ 8757 ਲੋੜਵੰਦ ਲਾਭ ਉਠਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(ਕ) ਓਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਥਿਏਟਰ: ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਓਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਓਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਥਿਏਟਰ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਹੈ।

(ਖ) ਫਿਜ਼ਿਓਥਰੈਪੀ: ਸੰਨ 2005 ਤੋਂ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਫਿਜ਼ਿਓਥਰੈਪੀ ਸੈਂਟਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਧੁਨਿਕ ਉਪਕਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋੜਵੰਦ ਮੁਫ਼ਤ ਫ਼ਾਇਦਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਤਕਰੀਬਨ 80 ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਗ) ਅਲਟਰਾਸਾਊਂਡ ਸੈਂਟਰ :- ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

(ਘ) ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਨ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਕੇਂਦਰ:- ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ Bera Test (ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਟੈਸਟ) ਮੁਫ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਾਤਾਵਰਨ :

(ੳ) ਰੁੱਖ ਲਾਉਣੇ: ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਸੰਬੰਧੀ ਬੜੇ ਚਿੰਤਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ 'ਮਾਰੂਥਲ ਬਣਨ' ਤੇ 'ਭੂ-ਖੋਰ' ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੁੱਖ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ-ਘਾਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਨਰਸਰੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਲਗਪਗ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਬੂਟੇ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ :

(ੳ) ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਸੀਨੀ: ਸੈਕੰ: ਸਕੂਲ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ: ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗ਼ਰੀਬ ਅਤੇ ਝੁੱਗੀ ਝੌਂਪੜੀ ਵਾਲੇ 771 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ

ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਦਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀਣੇ ਨਾ ਸਮਝਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰ ਸਕਣ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਵਰਦੀਆਂ ਮੁਫ਼ਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 96 ਬੱਚੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਲੇ ਹਨ।

(ਅ) ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਰਸ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬੁੱਟਰ ਕਲਾਂ (ਕਾਦੀਆਂ):

ਇਹ ਸਕੂਲ ਵੀ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਗਪਗ 461 ਬੱਚੇ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

(ੲ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ :- ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ 169 ਮੰਦ-ਬੁੱਧੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿਖੇ **'ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਜੁਕੇਸ਼ਨ'** ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਸ) ਗੁੰਗੇ-ਬੋਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ : ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਗੂੰਗੇ-ਬੋਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਮਈ 2005 ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ 180 ਬੱਚੇ ਨਵੀਨ ਉਪਕਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

(ਹ) ਕਿੱਤਾਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ :- ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਤਾਕਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ,(ਜਿਵੇਂ ਸਿਲਾਈ, ਕਢਾਈ, ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ) ਟਰੇਂਡ ਕਿੱਤਾਕਾਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਲਈ ਯੋਗ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

(ਕ) ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਕਿੱਤਾ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ : ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਲਾਈ ਕਢਾਈ ਦਾ 6 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਵਿਧਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਲੱਗਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬ ਵਰਗ ਦੇ ਬੱਚੇ/ ਬੱਚੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

(ਖ) ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ: ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਣੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੋਸਟਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਲਗਪਗ 198 ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੋਸਟਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਦੀ ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੀਆਂ 13 ਲੜਕੀਆਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ।

ਵਿਆਹ: ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਪਲੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਯੋਗ ਵਰ ਲੱਭ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਸਥੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਤਕ 41 ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ 4 ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਮਾਜ-ਕਲਿਆਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕੰਮ : ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

(ੳ) ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ: ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ 'ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ' ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸਦਾਚਾਰਿਕ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡਾਈ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ । ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਪਬਲੀਸਿਟੀ ਦਾ ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਖ਼ਰਚ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ ।

(ਅ) ਪੀੜਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ:- ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ, ਭੁਚਾਲ ਆਦਿ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪੀੜਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਸੰਨ 2008 ਵਿੱਚ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ 800 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਸ਼ਨ, ਘਰੇਲੂ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਸੰਨ 2010 ਵਿੱਚ, ਲਦਾਖ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ 2 ਟਰੱਕ ਰਸਦ, ਕੱਪੜੇ, ਰਜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕੰਬਲ, ਗਰਮ ਕੱਪੜੇ ਆਦਿ ਸਮਾਨ ਭੇਜੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ।

(ੲ) ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ: ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵੱਲੋਂ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਪੂਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(ਸ) ਬਿਰਧਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ: ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਿਰਧ-ਘਰ ਮਾਰਚ 2002 ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਬਿਰਧ ਘਰ ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 92 ਬਿਰਧਾਂ ਦੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ।

(ਹ) ਅਜਾਇਬ-ਘਰ ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ: ਬਿਖ਼ਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਜਾਇਬ-ਘਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

(ੳ) 'ਇਕ ਮਿਸਾਲ', 'Pingalwara Presentation'

(ਅ) 'ਇਹ ਜਨਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ' ।

(ੲ) Pingalwara Home for Homeless

(ਸ) ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਮਰੀਕੀ ਮੀਡੀਆ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਗੁਰਮੀਤ ਸੋਢੀ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ— 'Pingalwara — A selfless Home'

(ਹ) ਸ੍ਰ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਕਲਸੀ' ਤੇ ਸ੍ਰ.ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਹੰਸਪਾਲ' ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਮਤ ਫ਼ਿਲਮ — 'A Selfless Life'

(ਕ) Pingalwara — Educational Endeavours

(ਖ) Natural Farming

(ਗ) ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ

(ਘ) ਰੁੱਖ

(ਙ) ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਫੀਚਰ ਫ਼ਿਲਮ 'ਇਹ ਜਨਮ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲੇਖੇ' 30 ਜਨਵਰੀ, 2015 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ । ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀਤੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਇਨ ਕੀਤੀ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ' ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਡੀ.ਵੀ.ਡੀ. ਡਾ.ਓਮ ਗੌਰੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਦਵਾਰਾ ਮਿਤੀ 9-7-2016 ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਮਾਰਕ :- ਪੂਜਨੀਕ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇਵਾਲ ਰੋਹਣੋਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ '*ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸਮਾਰਕ*' ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਮਾਰਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਜੋ ਕਿ **4** ਜੂਨ, **2004** ਨੂੰ ਮਨਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ।

ਗਊਸ਼ਾਲਾ : ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਭੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਿੱਚ 120 ਦੁਧਾਰੂ ਪਸ਼ੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਗਊਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖ਼ਰਚ ਸਾਢੇ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸੇਧ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(I) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਆਫ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 130 ਆਫ 1956-57 ਅਤੇ ਸੋਧ ਨੰਬਰ A-28/4540 ਮਿਤੀ 07-07-1998 ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ ।

(II) ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੂੰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 80-G ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ-II ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਤਰ ਸੰਖਿਆ ਨੰਬਰ CIT-II/ASR/ITO(Tech.) 2011-12/4730 ਮਿਤੀ 11/12 January, 2012. ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਦੀ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦਾ PAN ਨੰਬਰ AAATA2237R ਹੈ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਦੇ FCRA (Foreign Contribution Regulation Act.) ਨੰਬਰ 115210002 ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ ॥

ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਮੁੱਖ ਸੇਵਕਾ,
ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਲਈ ਕਰਨਲ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ, (ਰਿਟਾ.)
ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ 98145-35937

Details of Banks for sending Donation through Online/ Cheque/Draft may be sent in favour of: All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar' (PAN No.: AAATA 2237R)

(The donations made to Pingalwara are exempt from Income Tax under Section 80G of I.T. Act. 1961)

S.No.	Name of Account	Name of the Bank	Account No.	Swift/IFS Code
	(FOR FOREIGN CONTRIBUTORS)			
	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Oriental Bank of Commerce, Sharifpura, Amritsar.	01562010002890	ORBCINBBASR
	(FOR INLAND CONTRIBUTORS)			
1.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Oriental Bank of Commerce, Sharifpura, Amritsar.	01562010003720	ORBC 0100156
2.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	State Bank of India,Town Hall, Amritsar.	10978255668	SBIN0000609
3.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Bank of India, City Centre, Amritsar.	630510100026147	BKID0006305
4.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Axis Bank Ltd., City Centre Amritsar.	685010100009799	UTIB0000685
5.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Punjab National Bank, Hall Bazar, Amritsar.	0018002100097336	PUNB0001800
6.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	ICICI Bank Ltd., Lawrence Road, Amritsar.	006601012522	ICIC0000066
7.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	HDFC Bank Ltd., Mall Road, Amritsar.	01151000246510	HDFC0000115
8.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	HDFC Bank Ltd., Ghanta Ghar, Golden Temple, Amritsar.	13131000082013	HDFC0001313

9.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Punjab & Sind Bank, Hall Bazar, Amritsar.	00011000096048	PSIB000A001
10.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Bank of Baroda, Town Hall, Amritsar.	01010100015572	BARBOAMRITS
11.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Oriental Bank of Commerce, Sec-47 C, Chandigarh.	12332011000560	ORBC0101233
12.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Punjab & Sind Bank, Sangrur.	00671000012150	PSIB0000067
13.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	State Bank of India, Patiala Gate, Sangrur.	33530846863	SBIN0001759
14.	All India Pingalwara Charitable Society (Regd.), Amritsar.	Punjab & Sind Bank, Gole Market, New Delhi.	07621000007388	PSIB0000762

(IN UK)
S. GURBAKHSH SINGH
63 Peacock street, Gravesend, Kent, (U.K.)
DA12 IEG, Ph. 1474568574

(IN CANADA)
BIBI ABNASH KAUR KANG
(Pingalwara Soceity of Ontario (Regd.)
124 Blackmere Cir,
Brampton, ONT., L6W 4CI,
Canada
Ph: 905-450-9664, 416-674-3341
Email-abnash6@yahoo.com

(IN USA)
JASWANT SAWHNEY CHARITABLE TRUST
In Association with
All India Pingawara Charitable Society (Regd.)
7713 Toburk CT,
HANOVER, MD 21076-1643 U.S.A.
BIBI JATINDER KAUR DUSAJ
Ph. 410-551-8010
E-mail-kaurg 2004@yahoo.com

ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼

* ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ।
* ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ ।
* ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁੱਖ ਲਗਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੋ ।
* ਖਾਦੀ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੋ ।
* ਸਾਦਾ ਖਾਣਾ, ਸਾਦਾ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ।
* ਡੀਜ਼ਲ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਜਮ-ਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰੋ ।
* ਰੋ ਰਹੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣੋ । ਰੁੱਖ ਲਾਉਣੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ, ਰੁੱਖ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਨ ।
* ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਲਗਾ ਕੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੇ।
* ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦਇਆਮਈ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਲਈ ਭਗਤ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ

"ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਿੱਤਨੇਮ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ 'ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ' ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼ੇ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਦਾ ਦਸਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਵੇ । ਸਾਂਸ-ਸਾਂਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਵੇ । "

—ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਸੰਸਥਾਪਕ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੰਸਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸੰਨ 1947 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਬਿਮਾਰਾਂ, ਅਪਾਹਿਜਾਂ, ਲਾਵਾਰਸਾਂ, ਪਾਗਲ ਮਰਦਾਂ, ਇਸਤਰੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ । ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

(ੳ) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ: ਜੀ.ਟੀ.ਰੋਡ, ਨੇੜੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ:0183-2584586,2584713.
ਫੈਕਸ :91-183-2584586,(M) 97814-01140.
ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ:ਕਰਨਲ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ।(ਰਿਟਾ.) (M)98145-35937.

(ਅ) ਮਾਨਾਂਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਂਚ: ਜਲੰਧਰ ਜੀ.ਟੀ. ਰੋਡ ਉੱਪਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 8 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ ।
ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ: ਸ੍ਰ: ਜੈ ਸਿੰਘ (M) 97814-01142.

(ੲ) ਪੰਡੋਰੀ ਵੜੈਚ ਬ੍ਰਾਂਚ: (ਮਜੀਠਾ ਰੋਡ): ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ 8 ਕਿ:ਮੀ: ਦੂਰ
ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ : ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗੁਰਦਰਸ਼ ਕੌਰ
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ : 0183-2573564, (M) 97814-01164.

(ਸ) ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਾਂਚ: ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਨੇੜੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਬਾਉਲੀ ਸਾਹਿਬ । ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ: ਬੀਬੀ ਬਲਜਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ : 01859-222798 (M) 97814-01170.

(ਹ) ਜਲੰਧਰ ਬ੍ਰਾਂਚ: ਮਕਦੂਮਪੁਰਾ, ਧੋਬੀ ਮੁਹੱਲਾ (ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ)।
ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ : ਸ੍ਰ: ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਫ਼ੋਨ : 0181-2238947, 97814-01165.

(ਕ) ਸੰਗਰੂਰ ਬ੍ਰਾਂਚ : ਧੂਰੀ ਰੋਡ 'ਤੇ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ, ਆ: ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ: ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਮੈਂਬਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਸੋਸਾਇਟੀ, (M) 9781401144
ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ : ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਫ਼ੋਨ : 01672-221118, (M) 78143-24872.

(ਖ) ਪਲਸੋਰਾ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਬ੍ਰਾਂਚ: ਆਨਰੇਰੀ ਬ੍ਰਾਂਚ ਇੰਚਾਰਜ: ਬੀਬੀ ਕੁਲਜੀਤ ਕੌਰ,
ਟੈਲੀਫੋਨ : 0172- 2693850 ,2697625(M)98140-79438.

(ਗ) ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਫ਼ਤਰ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ : 84 ਸਾਊਥ ਮਾਡਲ ਗ੍ਰਾਮ, ਲੁਧਿਆਣਾ ।
ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ 0161-2429309, (M) 97814-01166.

ਅਪੀਲ

ਸੇਵਕ ਕਉ ਸੇਵਾ ਬਨਿ ਆਈ ॥
ਹੁਕਮੁ ਬੂਝਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਈ ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ 18 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਰਫ਼ਿਊਜੀ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਕਿ ਹੈਜ਼ੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਪਿੱਛੇ ਭੌਂ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਬਣਨ ਤਕ ਇਸ ਦੇ ਬਾਨੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਖ਼ਤ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਣੀ ਪਈ। ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੇਲੇ 1809 ਲਾਚਾਰ ਰੋਗੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਨਸਲ ਜਾਂ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਚਾਰ, ਅਪਾਹਿਜ, ਬਿਮਾਰ ਅਤੇ ਪਾਗਲ ਔਰਤਾਂ, ਮਰਦ, ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨਾ ਠੀਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਗ੍ਰਸਤ ਰੋਗੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪ ਕੇ ਮੁਫ਼ਤ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ਼ਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿੱਦਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਪਾਹਿਜਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਬਣਾਵਟੀ ਅੰਗ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮੁਫ਼ਤ ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਤਿਆਦਿ।

ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਖ਼ਰਚ ਸਾਢੇ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਗਲਵਾੜੇ ਦੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਦਾਨ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਸਨਿਮਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਮਨੀਆਰਡਰ, ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਦਾਨ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਸ਼ੁੱਭ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ,
ਮੁੱਖ ਸੇਵਿਕਾ,
ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ:), ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।